

Віктор Мойсієнко

ПРОТОГРАФИ І МОВА ЛАВРИШІВСЬКОГО ЄВАНГЕЛІЯ

Лавришівське Євангеліє /далі Лвр.Є./ – апракос повний. Пам'ятка точно не датована й не локалізована. Наявна наразі інформація про її постання та потрактування палеографічних і мовних особливостей – суперечлива. Вже від перших описів Євангелія існують різні гіпотези щодо місця його написання /О. Востоков – руське, Є. Карський – білоруське, західноруське; І. Свенціцький – білоруське; Ю. Лабинцев та А. Сем'янчук – білоруське, в Лавришівському монастирі; М. Волков, О. Лосева – українське, галицько-волинське; Т. Фределювна – українське, південноруське; В. Німчук – українське; Ю. Шевельов – українське, в київсько-поліській діалектній зоні; О. Попова та М. Сморгонг-Ружицька – українське, в одному зі скрипторіїв Галичини або Волині¹; М. Дурново – південноруського ізводу²; А. Турилов – волинське (принаймні за мовними особливостями писарів) /³; С. Темчинас пов'язує створення пам'ятки з переписувачем «Паренесису» (грец. – повчання) Єфрема Сирина Ієвом /Євом/ у кінці XIII ст., тому закономірними в «цих рукописах є наявність волинських регіональних особливостей»⁴. Значні розбіжності й про час постання пам'ятки: від кінця XIII ст. (І. Первольф⁵, А. Турилов, В. Крисько⁶) до другої половини XIV ст. (В. Моле⁷).

Загалом ця важлива для руської (української) писемності пам'ятка не дуже часто потрапляла в поле зору дослідників. І якщо мініатюри Лвр.Є. ґрунтовно досліджували В. Моле⁸, О. Попова⁹, М. Сморгонг-Ружицька¹⁰, то палеографічно-лінгвістичні особливості – лише І. Свенціцький¹¹ та Т. Фределювна¹², причому прийшли до протилежних висновків: український мовознавець відніс пам'ятку до білоруських, польська дослідниця – до українських.

¹ Любащенко В. Церковні рукописи Галицько-Волинської Русі XII–XIV століть: спроба узагальнення (закінчення) / В. Любащенко // Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. В. Александрович]; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2011. Вип. 5. С. 99–103.

² Дурново Н. Н. Введение в историю русского языка. Ч.1. Источники. Брно, 1927. Перевидання: Москва, 1963. С. 73.

³ Турилов А. А. Книгописание // Православная энциклопедия. Электронная версия. Владимир-Вольнская епархия. [електронний ресурс], режим доступу: <http://www.pravenc.ru/text/159136.html>.

⁴ Темчинас С. Ю. Основание Лавришевского монастыря в свете рукописной продукции книжника Иева (вторая половина XIII в.) // «Вертоград многоцветный». Сборник к 80-летию Бориса Николаевича Флора. М., 2018. С. 161.

⁵ Див.: Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski. Monografia zabytku. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk, 1974. С. 6.

⁶ Укладачі «Словаря древнерусского языка XI–XIV вв.» у передмові до XI тому уточнюють датування Лвр.Є. – ост. чв. XIII ст. Див.: Крисько В. Предисловие // Словарь древнерусского языка XI–XIV вв. Москва, 2016. С. 10.

⁷ Див.: Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski. ... С. 6.

⁸ Molè W. Miniatury Ewangelia Ławryszewskiego nr 2097 w Muzeum ks. Czartoryskich w Krakowie // Sprawozdania z posiedzeń Akademii Umiejętności. Kraków, 1927. Nr 31, zesz. 2. S. 4–5.

⁹ Попова О. С. Русская книжная миниатюра XI–XV веков // Древнерусское искусство. Рукописная книга. 1983. Сб. 3. С. 23.

¹⁰ Smorąg-Różycka M. Ewangelia Ławryszewski. Kraków, 1999.

¹¹ Свенціцький І. Лаврашевское Евангелие нач. XIV в.: (Палеографическо-грамматическое описание) // Известия Отделения русского языка и словесности. Т. 18. Кн. 1. 1913. С. 206–228. У дослідженні покликаємося на опублікований у виданні переклад цієї статті, здійснений В. Корнієнком: Іларіон Свенціцький. Лавришівське Євангеліє XIV століття. Палеографічно-граматичний опис. С. 384–393.

¹² Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski. Monografia zabytku. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk, 1974.

У своєму дослідженні ми послуговуємося нумерацією аркушів, проведеною І. Свенціцьким. Відповідності усіх представлених у пам'ятці нумерацій див. у Додатку 1. Оскільки спеціальні студії вивченню мови Лвр.Є. присвятили І. Свенціцький та Т. Фределювна, на яких ми найчастіше покликаємося, то для зручності користування подаємо такі відповідності: Т. Фределювни¹³, І. Свенціцького, бібліотечної.

Частина	Нумерація Фределювни (сторінкова)	Нумерація Свенціцького (аркушева)	Бібліотечна нумерація (сторінкова)
I	1–122	1–61зв.	1–124
II	123–138	62–69зв.	125–140
III	139–154	70–77зв.	141–156
IV	155–166	78–83зв.	157–168
V	167–178	84–89зв.	169–180
VI	179–част.185	90–част.93	181–част.187
VII	част.185–188	част.93–94зв.	част.187–190
VIII	189–198	95–99зв.	191–200
IX	199– част.225	100–част.113	201–част.227
X	част.225–244	част.113–122	част.227–246
XI	245–280	123–140зв.	247–280
XII	282–324	141зв.–158зв.	282–324
XIII	325–366	159–179зв.	325–366

Для датування й локалізації пам'ятки важливо встановити протографи та виділити діалектні особливості.

ПРОТОГРАФИ

Оскільки погляди дослідників на місце написання розділилися між українськими та білоруськими теренами (див. вище), то ми здійснили текстологічний аналіз, порівнюючи Лвр.Є. із повними апракосами української редакції, датування й місце написання яких особливих сумнівів не викликає – Мстиславове Євангеліє к. XI – п. XII ст. – далі М.Є., Добрилове Євангеліє 1164 р. – Д.Є., Холмське Євангеліє XIII ст. – Х.Є., Буцацьке Євангеліє XII–XIII ст. – Б.Є., Луцьке Євангеліє XIV ст. – Л.Є., а також Оршанське Євангеліє XIII ст. – Ор.Є. і Друцьке Євангеліє XIV ст. – Др.Є., створення яких деякі дослідники пов'язують із білоруськими землями. Для порівняння залучено й точно датований і локалізований короткий апракос Євсевієве Євангеліє 1283 р. – Є.Є. Використовуємо приклади із текстологічних досліджень: Евангелие от Иоана в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 1998 та Евангелие от Матфея в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 2005. Тому в дослідженні прийняті скорочення євангелій, використані в цих виданнях. Для порівняння долучаємо тексти, датовані не пізніше першої половини XIV ст.

Збіжності лише з одним із порівнюваних євангелій¹⁴:

І писар /до 61зв./

Тг въ єдинъи соуѡотъ Ів XX/19 Лвр.Є. 9 +/въ єдинъъ сѡѡотъ Тг Иоан., с. 93/¹⁵, в інших – въ єдинъи соуѡотъ М.Є. с. 35–36, въ єдиноу соуѡоту Д.Є. с. 50, Л.Є. 7, въ єдину сѡѡоту Др.Є. 5, въ єдино соуѡотъ Х.Є. 7зв.; видиши соуѡъ во ѡцѣ братѣ твоємѣ Мт VII/3 Лвр.Є. 48зв. +/Тг/, в інших – брата своєго М.Є. с. 64, Д.Є. с. 128, Х.Є. 32зв., Л.Є. 49, братоу своємоу Ор.Є. 5 +/крата твоєго давн. текст Матф., с. 42/; в поутъ

¹³ 13 частин у пам'ятці виділила Т. Фределювна. *Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski...* С. 10–11. Текстологічний та палеографічний аналіз не дає підстав для такого поділу.

¹⁴ У порівнюваних текстах представлено передовсім лексичні збіжності/розходження. Про фонетичні та граматичні – в параграфі про мовні особливості.

¹⁵ Знаком + вказуємо на відповідні збіжності за дослідженнями: Иоан. – Евангелие от Иоана в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 1998 та Матф. – Евангелие от Матфея в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 2005.

странескъ Мт Х/5 Лвр.Є. 49 +/Тг Матф., с. 55/, в інших – странънъи М.Є. с. 66, страненъ Д.Є. с. 131, Х.Є. 33, Л.Є. 50, Др.Є. 30, в поутъ газыкъ Ор.Є. 5;

Мг да втрѣшитъ релѣнь ѿ Овоутели його Ів І/27 Лвр.Є. 7 /Мг Иоан., с. 5/, в інших – сапогоу його М.Є. с. 32, Д.Є. с. 40, Є.Є. с. 42, Л.Є. 2, Др.Є. 2, ѿ вокуви його Х.Є. 4зв. +/Тг Иоан., с. 5/;

І писар /від 64зв./

Є.Є. вѣлыѣ зѣло Мт VII/27 Лвр.Є. 52, Є.Є. с. 104 +/давні текст великѣ Матф., с. 45/, в інших – велико Д.Є. с. 135, Х.Є. 34зв., Ор.Є. 7зв., Л.Є. 52зв., Др.Є. 31зв.);

Б.Є. и призываюцимъ дроугъ дроуга Л VII/32 Лвр.Є.¹⁶, в інших – призываюць д. д. М.Є., Д.Є., призывающе д. д. Ор.Є., Др.Є., Л.Є.;

Ор.Є. принесѣши стѣкланицю мюра Л VII/37 Лвр.Є. 91зв., Ор.Є. 49зв., в інших – п. алабастръ хризмы М.Є. с. 116, Д.Є. с. 268, Х.Є. 75зв., Л.Є. 117зв., Др.Є., алабастръ мюра Б.Є. 30; ї ю сотъ пѣнъзъ Л VII/41 Лвр.Є. 91зв., Ор.Є. 49зв., в інших – патию стѣтъ кентинарии М.Є. с. 116, патию сотъ динарии Д.Є. с. 268, Х.Є. 75зв., Др.Є., динарии Л.Є. 117зв., динарь Б.Є. 30; приведоша к нему глаухъ гоугнивъ М VII/32 Лвр.Є. 125, п. к н. глауха и гоугнива Ор.Є. 93, в інших – въведоша к н. заакивъ Д.Є. с. 416, заакива Л.Є. 180, Др.Є. 125зв., п. к н. глауха и нѣма М.Є. с. 174, Х.Є. 119; медлитъ мои гнъ принти и наунеть бити клеверѣтты своа Мт XXIV/48-49 Лвр.Є. 125, Ор.Є. 102зв., в інших – моудитъ м. г. п. и н. в. дроугъ с. М.Є. с. 186, моудитъ м. г. п. и н. в. подроугъ с. Д.Є. с. 447, медлитъ м. г. п. и н. в. дроугъ с. Х.Є. 128, медлитъ м. г. п. и н. в. подроугъ с. Б.Є. 116, Др.Є. 136 +/Gf, Ju, Tr, VI Ев./, давні текст – /къснитъ м. г. п. и н. в. клеверѣтты с. Матф., с. 134/; на ... дѣнь великий Мт XXVII/15 Лвр.Є. 151, на ... дѣнь великыи Ор.Є. 117зв. +/ОЕ/, на ... дѣнь великъ М.Є. с. 215, Д.Є. с. 498, Б.Є. 134, Др.Є. 151 +/давні текст Матф., с. 151/; рци оубо намъ Мт XXII/17 Лвр.Є. 132зв., Ор.Є. 99зв. +/давні текст/, в інших – повѣжъ оу. н. М.Є. с. 183, Д.Є. с. 437, Х.Є. 125, Б.Є. 112, Л.Є. 189, Др.Є. 133 +/Gf, Ju, Tr Матф., с. 118/; во въскрѣшѣнни же мертвѣхъ Мт XXIV/31 Лвр.Є. 133, о въскрѣшѣнни Ор.Є. 100. +/давні текст/, в інших – о въстанни М.Є. с. 183, Д.Є. с. 439, Х.Є. 125зв., Б.Є. 112зв., Др.Є. 133зв. +/Gf, Ju, Tr, VI Ев. Матф. с. 119/, по оустанъи Л.Є. 190;

Х.Є. вѣ же пѣць и камѣнь належаше на нѣи Ів XI/38 Лвр.Є. 128зв., Х.Є. 121зв. +/давні текст/, в інших – в. ж. гробъ и камѣнь М.Є. с. 178 /Ju, Tr/, Д.Є. с. 425, Ор.Є. 96, Др.Є. 128зв., в. ж. пещера и камѣнь Л.Є. 184 / Gf, Gl, OE, SK, Vk Иоан., с. 53/;

Gl слышавъше тако въмолуи садоукита Мт XXIV/34 Лвр.Є. 133, в інших – с. га. срами с. М.Є. с. 183, Д.Є. с. 439, Ор.Є. 100 +/Матф., с. 120/, Х.Є. 125зв., Л.Є. 190 с. га. посрами с. +/Gf Матф., с. 120/, с. га. осрами с. Б.Є. 112зв.; на моисѣинѣ сѣдалищи сѣдоша Мт XXIII/2 Лвр.Є. 133зв. +/Gl на моисѣинѣ/, в інших – на моисѣовѣ с. М.Є. с. 184, на моисѣовѣ с. Д.Є. с. 440, Х.Є. 126 Ор.Є. 100зв. +/давні текст Матф., с. 122/, на моисѣивѣ с. Б.Є. 113, Л.Є. 190зв., на моисѣовѣ с. Др.Є. 134;

II писар

Тг и се хоула Мт IX/3 Лвр.Є. 61зв. +/Тг/, в інших – вѣдѣнѣ М.Є. с. 76, Д.Є. с. 158, Х.Є. 42зв., Л.Є. 64, Др.Є. 34, власвиписаетъ Ор.Є. 10 +/Ar, Gf, Kf, Mf, Tr, Vk Матф., с. 50/;

Л.Є. ѿ тѣвѣ и вѣгоизволихъ Л III/22 Лвр.Є. 84зв., Л.Є. 108, в інших – ѿ тѣвѣ и вѣговолихъ М.Є. с. 108, Д.Є. с. 246, Х.Є. 68-68зв., Ор.Є. 43, Др.Є. 69;

Ор.Є. воудѣтъ щедри Л VI/36 Лвр.Є. 89зв., воудѣте оубо щедри Ор.Є. 47, в інших – в. оу. мѣрди М.Є. с. 114, Д.Є. с. 261, Х.Є. 73, Др.Є. 73зв., в. мѣрди Л.Є. 114зв. в. милосерди Б.Є. 26зв.;

III писар

Х.Є. оуповаюцимъ на бѣтство М X/24 Лвр.Є. в інших – оуповаюцимъ богатствѣмъ М.Є., Д.Є., Б.Є., Ор., Л.Є., Др.Є.; глѣще въ себе М X/26 Лвр.Є., в інших – глѣоще къ себѣ М.Є., Др.Є., себе Д.Є., Б.Є., Ор.Є., себѣ Л.Є.; и иже зло словеситъ ѿца и мѣръ М VII/10 Лвр.Є. 81зв., Х.Є. 65зв., в інших – и н. злѣ с. ѿ. и м. М.Є. с. 104, Ор.Є. 38зв., Л.Є. 100зв., и н. з. с. ѿца и м. Др.Є. 64, и н. з. словитъ ѿ. и м. Д.Є. с. 235, Б.Є. 15 и н. злословитъ ѿ. и м.,

Gl /на стор. плутані почерки I /після 64зв./ i III/ тако безакънныѣ разоумѣють ѿ вѣскъхъ ... безакънныо разоумѣныѣ Мт XXVI/65, Лвр.Є. 149зв. +/Gl/, в інших – тако хоулоу рече ... слышасте хоулоу його М.Є. с. 203-204, Д.Є. с. 491-492, Х.Є. 141 +/Ar, Gf, Ju, OE, Vk, Tr/, тако хоула глѣтъ ... слышасте хлѣбниѣ його Б.Є. 128, Л.Є. 214, Др.Є. 149, тако власѣфинию рече ... слышасте власѣфинию його Є.Є. с. 223 +/давні текст Матф. с. 148/;

¹⁶ Приклади без паспортизації взято із порівняльної таблиці «Текстові збіжності», див. Додаток 2.

М.Є. а не на свѣтилѣ оуто възложит сѧ М IV/21 Лвр.Є. 69, свѣтилѣ М.Є. с. 97, в інших – а н. н. с. оу. възложонъ воудеть Б.Є. 6, а не на свѣщъницѣ оуто положитъ сѧ Д.Є. с. 206, не да ли на свѣщъникъ възложити и Х.Є. 59, а не на свѣтилѣ поставляють сѧ Л.Є. 91.

Текстові збіжності з кількома із порівнюваних євангелій:

І писар /до 61зв./ – исповѣда и не ѿверже сѧ. и г҃ла. Ів I/20 Лвр.Є., Х.Є., Л.Є. +/Тг Иоан., с. 4/, в інших – відсутне и г҃ла; вниде їсь въ жидовьскоу землю Ів III/22 Лвр.Є. 3зв., Л.Є. 6зв., в інших – иудѣискоу М.Є. с. 35, Х.Є. 7, Д.Є. с. 49, Є.Є. с. 46, Др.Є. 4зв. +/давні текст Иоан с. 13/; и҃хахахоу (!) на небо шнѣ полѣ морѧ Ів VI/17-18 Лвр.Є. 13зв., и҃хахоу Л.Є. 12 +/ѣхаахоу Тр, Тг/, в інших – идахоу Д.Є. с. 59, Х.Є. 10зв., Є.Є. с. 53 +/давні текст Иоан., с. 26/, грѣбѣху Др.Є. 7зв.; рѣ къ вѣровавшимъ к немуу жидомъ Ів XIII/31 Лвр.Є. 25зв., Л.Є. 21+ /Тг, Иоан., с. 40/, в інших – иудѣомъ +/давні текст Иоан., с. 40/; не хотѣше во иудѣихъ ходити Ів VII/1 Лвр.Є. 22 +/As, Вп, Тр, Ју, Тг/, в інших – въ иудѣи ходити М.Є. с. 43, Д.Є. с. 70, Є.Є. с. 62, Х.Є. 14 +/давні текст Иоан., с. 32/, во иудеи вѣйти Л.Є. 17зв., въ иудѣю ити Др.Є. 10зв.; праздъникъ иудѣескъ коуцнаго потѣуѣнья Ів VII/2 Лвр.Є. 22, Л.Є. 18, Др.Є. 11 +/Тг, потѣуѣнья коуцъ Ју/, в інших – п. и. скинопигна М.Є. с. 44, скинопигна Д.Є. с. 70, кинонигиа Є.Є. с. 62, кинонигиа Х.Є. 14 +/давні текст Иоан с. 32/; азъ послѣушьствоую ѡ немъ Ів VII/7 Лвр.Є. 22, Л.Є. 18, +/Ју, Fl, Тг/, в інших – съвѣдѣтельствоую М.Є. с. 44, Д.Є. с. 71, Є.Є. с. 63, Х.Є. 14зв., Др.Є. 11 +/давні текст Иоан с. 32/; страха дѣла жидовьска Ів VII/13 Лвр.Є. 22зв., +/Ју, Тг Иоан., с. 33/, в інших – страха ради иудѣискааго М.Є. с. 44, с. р. иудѣиска Д.Є. с. 72, Є.Є. с. 63, Х.Є. 14зв., Др.Є. 11 +/давні текст Иоан. с. 33/, страха дѣла иудѣиска Л.Є. 18зв.; оузъиде їсь въ храмъ Ів VII/14 Лвр.Є. 23зв., Л.Є. 18зв. +/Тг Иоан., с. 33/, в інших – въ цр҃квь М.Є. с. 44, Д.Є. с. 72, Є.Є. с. 63, Х.Є. 14зв., Др.Є. 11 +/давні текст Иоан., с. 33/; гл҃хоу же нѣции Ів VII/25 Лвр.Є. 24, Л.Є. 19 +/Gl, Gr, Ју, Тг, Иоан., с. 34/, в інших – и҃тери М.Є. с. 44, Д.Є. с. 72, Є.Є. с. 63, Х.Є. 14зв., Др.Є. 11зв. +/Вп, Db, Кг, Мг, ОЕ, Тр, Vk Иоан., с. 34/; оу храмѣ кровьнѣмъ Ів VIII/20 Лвр.Є. 24зв., Л.Є. 20 +/Ју, Тг Иоан., с. 38/, в інших – въ газофоулакии М.Є. с. 45, Д.Є. с. 74, Є.Є. с. 65, Х.Є. 15зв., Др.Є. 12; волю ѡ ѡ҃а Ів VIII/44 Лвр.Є. 28зв., волю ѡ҃а Л.Є. 24 +/IA, Ју, Тг Иоан., с. 41/, в інших – похоти М.Є. с. 48, Д.Є. с. 82 Ів VIII/44, Є.Є. с. 71, Х.Є. 18, Др.Є. 14; иди оу ваню силоуамлю Ів IX/11 Лвр.Є. 32зв., Л.Є. 29 +/Тг/, в інших – въ коупель М.Є. с. 51, Др.Є. 17, въ коупѣль Д.Є. с. 90, Є.Є. с. 78, Х.Є. 20зв. +/давні текст Иоан с. 43/; строиѣе вамъ Ів XVI/7 Лвр.Є. 40зв., Л.Є. 37зв. +/Тг/, в інших – оуниѣ вамъ М.Є. с. 57, Д.Є. с. 104, Є.Є. с. 91, Х.Є. 25зв., Др.Є. 22зв. +/давні текст Иоан., с. 73/; оу соувогъти по насѣтѣмъ Мт XII/1 Лвр.Є. 54, Х.Є. 36зв. +/Ју, Тг/, в інших – по сѣтанью Д.Є. с. 141, сквозѣ сѣтаныа Ор.Є. 9зв., Л.Є. 55зв. +/давні текст Матф., с. 65/;

І писар /після 64зв./ – на дх҃ы неустѣти Мт X/1 Лвр.Є., Л.Є. +/Gl, Тг Матф./; въ поутѣ странъ Мт X/5 Лвр.Є., Д.Є. +/Gl Матф. с. 55/; силы подвигоутѣ сѧ Мт XXIV/29 Лвр.Є. 64зв., М.Є. с. 90, Х.Є. 53зв. Б.Є. 111 +/Тг, Gf Матф., с. 131/, в інших – силы двигноутѣ сѧ Д.Є. с. 195, Л.Є. 81зв., Ор.Є. 26зв., Др.Є. 51 +/давні текст Матф., с. 131/; величають сѧ подолѣкы котыгъ своихъ Мт XXIII/5 Лвр.Є. 78зв., М.Є. с. 100, Д.Є. 222, Др.Є. 60 +/Тг/, в інших – величають сѧ подолѣкы ризъ своихъ Ор.Є. 34, Л.Є. 94 +/Gf, Ју/, величають сѧ подолѣкы свитѣ своихъ Б.Є. 9, Х.Є. 61зв. величають сѧ подѣметѣ въскрѣсьма ризъ своихъ +/давні текст Матф., с. 122/; ѡ перѣстѣ вѣи Л XI/20 Лвр.Є. 97, М.Є. с. 123, Х.Є. 82, Ор.Є. 55, Др.Є. 82, о кр҃тѣ Б.Є. 43зв., ѡ доуѣк Д.Є. с. 287, ѡ цр҃твѣи Л.Є. 125зв.; тако дци иноуада вѣк немуу Л VIII/42 Лвр.Є. 99зв., М.Є. с. 127, Є.Є. с. 142, Х.Є. 85, Ор.Є. 58, Др.Є. 85зв., в інших – та. д. идиноуада Д.Є. с. 298, Л.Є. 130; пристѡупльши съ слѣда Л VIII/44 Лвр.Є. 99зв., Х.Є., Ор.Є. 58зв., в інших – п. съ зажда М.Є. с. 128, п. съ зади Д.Є. с. 298, Є.Є. с. 142, Л.Є. 130, Др.Є. 86; лобноуѣ мѣсто М XV/22 Лвр.Є. 119, Х.Є. 110зв., Ор.Є. 84, в інших – главньоуѣ м. М.Є. с. 160, Д.Є. с. 390 М XV/22, Л.Є. 169, Б.Є. 92, славноуѣ м. Др.Є. 116; се же гл҃ше клепаѧ Ів XII/33 Лвр.Є. 137зв., Б.Є. 119 зв. +/давні текст/, в інших – с. ж. г. знамената М.Є. 189, Д.Є. с. 455, Ор.Є. 105 Др.Є. 138зв. +/Ag, Gf, ОЕ, Вп/, с. ж. г. знаменуѣта Х.Є. 130, Л.Є. 196 +/Kг, Иоан., с. 59/; имате ли воѣ ... пеуатлѣѣша камѣнь Мт XXVII/65-66 Лвр.Є. 155, и. ли воѧ ... пеуатлѣѣѣша к. Х.Є. 146зв. +/Gl/, в інших – имате коуѣстодиню ... знаменавѣше камѣнь М.Є. с. 218, Є.Є. с. 236, Ор.Є. 120 +/давні текст Матф., с. 157/, имате коуѣстодью ... грѡбъ знаменавѣше Д.Є. с. 508, Л.Є. 222, имате съворѣ днѣ многъ ... запѣуатавѣше камѣнь Б.Є. 150, имате коуѣстодью ... знаменавѣше грѡбънѣи камѣнь Др.Є. 154зв.; пристѡупльши съ слѣда Л VIII/44 Лвр.Є. 99зв., Х.Є., Ор.Є. 58зв., в інших – п. съ зажда М.Є. с. 128, п. съ зади Д.Є. с. 298, Є.Є. с. 142, Л.Є. 130, Др.Є. 86; лобноуѣ мѣсто М XV/22 Лвр.Є. 119, Х.Є. 110зв., Ор.Є. 84, в інших – главньоуѣ м. М.Є. с. 160, Д.Є. с. 390 М XV/22, Л.Є. 169, Б.Є. 92, славноуѣ м. Др.Є. 116;

II писар – нѣ мене достоинѣ Мт X/37 Лвр.Є. 71зв., Д.Є. с. 164 достоинѣ +/давні. текст/, Є.Є. с. 110 достоиню, в інших – М.Є. с. 78 подовьнѣ, Х.Є. 47, Л.Є. 67, Ор.Є. 17, Др.Є. 41 – подовенѣ /Gf, Ju, Tr, Vk Матф., с. 59/; и не ѣ ничто Л IV/2 Лвр.Є. 85, М.Є. с. 109, Др.Є. 69зв., в інших – не гаде Д.Є. с. 248, Б.Є. 20, Ор.Є. 43зв., Л.Є. 109, не гаеть Х.Є. 69; оужасть приатѣ Л V/25 Лвр.Є. 89, Б.Є. 25зв., Ор.Є. 47, Др.Є. 73, Л.Є. 114, в інших – оужасть п. М.Є. с. 113, Х.Є. 72зв., Д.Є. с. 260;

III писар – млтѣвою и постолѣ Мт XVII/21 Лвр.Є., Є.Є., Др.Є., Л.Є. + /давні. текст/, в інших – м. и алканиємѣ /М.Є., Д.Є., Х.Є., Ор.Є., + /Gf, Ju, Tr Матф., с. 93-94/; оудовѣнѣ иеть вѣльвоудоу скваженю иглоиноу проити Мт XIX/24 Лвр.Є. 67, скваженю иглиноу Ор.Є. 29зв., Др.Є. 55, в інших – скозѣ/сквозѣ иглинѣ оуши М.Є. с. 94, Д.Є. с. 206, Є.Є. с. 121, Б.Є. 2, Х.Є. 56зв., Л.Є. 86зв. + /давні. текст Матф., 104/; слѣпѣи же гѣла ѣмоу равоуни М X/51 Лвр.Є. 112зв., М.Є. с. 150, Б.Є. 75зв., в інших – с. ж. г. ѣ. равви Х.Є. 101, Ор.Є. 74, Др.Є. 105, раввѣ Л.Є. 134, гѣла ѣмоу слѣпѣи оучителю Д.Є. с. 357; ведоша ... оу прѣтворѣ I /після 64зв./ ни внидоша оу притворѣ Ів XVIII/28 Лвр.Є. 149, Є.Є. с. 222 +/прѣтворѣ Tr/, в інших – вѣ преторѣ ... вѣ преторѣ М.Є. с. 203, Х.Є. 140зв., вѣ проторѣ ... вѣ прѣторѣ Д.Є. с. 490, оу приторѣ ... оу приторѣ Б.Є. 132, Л.Є. 213зв., вѣ прѣторѣ ... вѣ прѣторѣ Др.Є. 148зв. +/давні. текст/, на соудѣице ... на соудѣице Ор.Є. 116 /Vk Иоан., с. 84/; вѣ ризоу прапроудноу Ів XIX/2 Лвр.Є. 150, Ор.Є. 116зв. +/давні. текст/ и прапроудоу Є.Є. с. 225, в інших – вѣ ризоу вагрлноу М.Є. с. 205 Х.Є. 142, Др.Є. 150 +/Ar, Db, Gf, Ju, OE, Vc, Tr Иоан., с. 86/; вагрлницю Д.Є. с. 495; нѣо и земадл приидеть а мога словеса не минуѣтъ М XIII/31 Лвр.Є. 116, н. и з. прѣидеть а м. с. не минуѣтъ Б.Є. 84зв., н. и з. прѣдѣидеть а м. с. не минуѣтъ Др.Є. 110зв., в інших – н. и з. прѣидеть а с. м. не милюдоуѣтъ М.Є. с. 157, н. и з. прѣидѣтъ а м. с. не милюдоуѣтъ Д.Є. с. 374, н. и з. милюдетъ а с. м. не милюдоуѣтъ Ор.Є. 79, Л.Є. 162.

Написання, властиві Лвр.Є. і невідомі іншим порівнюваним:

I писар /до 61зв./ – не можахо с нимѣ Ів VI/66 Лвр.Є. 22, в інших – не хожадохоу М.Є. с. 43, не хожахоу Д.Є. с. 70, Є.Є. с. 62, Х.Є. 14, Л.Є. 17зв., Др.Є. 10зв.; ѡвѣща ѣмоу симонѣ и петрѣ Ів VI/68 Лвр.Є. 22, в інших – симонѣ петрѣ М.Є. с. 43, Д.Є. с. 70, Є.Є. с. 62, Х.Є. 14, Л.Є. 17зв., Др.Є. 10зв.; ѡбанадцать оуѣнка Мт X/1 Лвр.Є. 49, в інших – ѡба на десѣте М.Є. с. 65, Д.Є. с. 130, Ор.Є. 6, ѡба на десѣтъ Х.Є. 33, Л.Є. 49зв., ѡба на ѣ Др.Є. 29зв.;

I писар /після 64зв./ – ѣмоу же аще хоцетъ сѣтъ ѡкѣрънѣтъ Л X/22 Лвр.Є. 96, в інших – с. гавитѣ М.Є. с. 122, Д.Є. с. 284, Х.Є. 82, Б.Є. 38зв., Ор.Є. 54, Л.Є. 124зв., Др.Є. 81; хлѣбѣ нашъ насоуѣни Л XI/3 Лвр.Є. 96, в інших – х. н. вѣтънни М.Є. с. 123, Д.Є. с. 285, Х.Є. 82, Б.Є. 39, Ор.Є. 54зв., Л.Є. 124зв., Др.Є. 81; рѣѣте ли соудѣи томоу Л XIII/32 Лвр.Є. 101, в інших – лисоу томоу М.Є. с. 130, Д.Є. с. 305, Ор.Є. 60зв., Х.Є. 87зв., Б.Є. 50, Л.Є. 132 Др.Є. 88; илѣкнига не старѣюѣиє сѣ скровице не ѡскоудѣѣмо на нѣѣхѣ Л XII/33 Лвр.Є. 107, в інших – и. н. ветѣшаюѣца М.Є. с. 140, Б.Є. 62, и. н. ветѣшаюѣце Д.Є. с. 329, и. н. ветѣшаюѣцею Ор.Є. 66зв., Др.Є. 97, и. н. ветѣшаюѣца Л.Є. 142 зв.; паска Л XXII/1 Лвр.Є. 108зв., в інших – пасха М.Є. с. 142, Д.Є. с. 336, Б.Є. 65зв., Ор.Є. 68зв., Х.Є. 95, Л.Є. 145зв. Др.Є. 99; вставѣ иди волѣ твоѣа сѣѣтъ тѣ Л XVII/19 Лвр.Є. 109, в інших – в. и. вѣра т. с. т. М.Є. с. 144. Х.Є. 96, Є.Є. с. 150, Б.Є. 67, Ор.Є. 69, Л.Є. 147, Др.Є. 100, встани и. вѣра т. с. т. Д.Є. с. 339; ѣдинѣ ѡ вѣсѣ продаеть мл М XIV/18 Лвр.Є. 117зв., в інших – ѣ. ѡ в. прѣдаеть М.Є. с. 160, Д.Є. с. 382, Б.Є. 88 зв., Х.Є. 108, прѣдаеть Ор.Є. 81зв., Л.Є. 165зв., Др.Є. 113зв.; игда же оузрите градозастѣнѣа Мт XXIV/15 Лвр.Є. 132, в інших – е. ж. оу. мѣрзостѣ запоуѣтѣнни М.Є. с. 181, Б.Є. 110зв., Ор.Є. 99, Др.Є. 132зв. +/давні. текст Матф., с. 129/, е. ж. оу. мѣрзостѣ и запоуѣтѣнѣ Д.Є. с. 435, Л.Є. 188, е. ж. оу. мѣрзостѣ запоуѣтѣноу Х.Є. 124зв.; величуѣтъ сѣ подѣметѣ оускрѣлѣа ризѣ своѣхѣ Мт XXIII/5 Лвр.Є. 133зв. +/давні. текст/, в інших – в. сѣ подолѣкѣ р. с. М.Є. с. 184, Д.Є. с. 441, Ор.Є. 100 зв., Х.Є. 126 Л.Є. 190зв. +/Gf, Ju, Tr Матф., с. 122/; ѡ дѣи томи и ѡ годинѣ тои Мт XXIII/36 Лвр.Є. 135 +/давні. текст/, в інших – ѡ д. т. и о ѣсѣ М.Є. с. 185, Д.Є. с. 445, Х.Є. 127зв., Б.Є. 115, Л.Є. 192зв., Др.Є. 136 +/Gf, Gl, Ju, OE, SK Матф. с. 132/; сѣ желѣнѣємѣ оужуѣлѣхѣ паскоу ѣсти Л XXII/15 Лвр.Є. 139, в інших – желаниємѣ вѣжелахѣ Б.Є. 122, жаданѣємѣ вѣжадахѣ Д.Є. с. 459, Ор.Є. 106, Л.Є. 198зв., Др.Є. 140, жаданиємѣ вѣжададахѣ М.Є. 191, жеданиємѣ в. Х.Є. 131; со ісолѣ назарѣѣємѣ Мт XXVI/71 Лвр.Є. 144 +/Lc/, в інших – назарлниномѣ М.Є. с. 196, Д.Є. с. 472, Є.Є. с. 207, Х.Є. 135зв., Ор.Є. 110зв., Л.Є. 203зв. +/давні. текст Матф., с. 148/;

III писар – ѡ ѡного пола иорданоу М III/8 Лвр.Є. 67, в інших – ѡ ѡного полоу М.Є. с. 94 иордана, Д.Є. с. 207 иордана, Х.Є. 57, Ор.Є. 30, Л.Є. 87 иердана, Др.Є. 55 юрдана, Б.Є. 2 ѡ ѡного пола иердана; вѣ течѣни крови М V/25 Лвр.Є. 79, в інших – вѣ течѣнни крѣви М.Є. с. 100, Д.Є. с. 224, Ор.Є. 35, Л.Є. 95, вѣ течѣнни

к. Х.Є. 62, въ т. кровѣ Др.Є. 60 зв.; аще воудеть тоу сѣтъ мира Л Х/6 Лвр.Є. 94зв., в інших – вѣдхтъ сѣбе мира; въ вкрестънѣи вси и села витаютьъ тако здѣ на поуѣтъ мѣстѣ юсмы Л ІХ/12 Лвр.Є. 92зв., в інших – въ ѡ. в. и с. идоутъ и обрѣцютьъ брашно га. сѣ на п. м. ю. М.Є. с. 118, Д.Є. с. 272, Др.Є. 77, Х.Є. 76зв., Ор.Є. 50зв., Л.Є. 119зв., ишедъше обрѣцютьъ си брашно Б.Є. 32; посадите га на сподѣ Л ІХ/14 Лвр.Є. 92зв., в інших – п. га на околѣ М.Є. с. 118, Д.Є. с. 272, Др.Є. 77, Х.Є. 76зв., Ор.Є. 50зв., п. га околѣ Л.Є. 119зв., п. га на полѣ Б.Є. 32; ѡ матѣ и пигана и всего зѣлыга Л ХІ/42 Лвр.Є. 98зв., в інших – ѡ вонгалица и пигана М.Є. с. 126, Х.Є. 83зв., Б.Є. 43зв., Ор.Є. 57, Др.Є. 84, вонгалица Д.Є. с. 272, ѡ вонгалица матѣ Л.Є. 128; тако зиждете гровѣ Л ХІ/47 Лвр.Є. 98зв., в інших – га. градите г. М.Є. с. 126, Д.Є. с. 294, Х.Є. 84, Л.Є. 128зв., Др.Є. 84зв., Б.Є. 44 га. оукрашаєте г., Ор.Є. 57 га. красите г.; и шюще оуловити что ѡ оусто юго Л ХІ/54 Лвр.Є. 99, в інших – и н. гати М.Є. с. 126, Д.Є. с. 295, Х.Є. 84, Б.Є. 44зв., Ор.Є. 57зв., шюще что ѡ оустѣ Л.Є. 129, Др.Є. 84зв.; или икѣ рабѣ къ иномоу ѣрю снити на бранѣ Л ХІV/31 Лвр.Є. 102зв., в інших – или кѣи ѣрь идѣи къ иномоу ѣрю сѣннати сѣ на бранѣ М.Є. с. 132, Д.Є. с. 310, Х.Є. 89, Ор.Є. 61зв., Др.Є. 90, и. ѣрю и. ко и. ѣрю снѣтѣ сѣ на в. Л.Є. 134зв., или которѣи ѣрь и. къ и. ѣрю. с. сѣ на в. Б.Є. 52зв.; сѣтришдѣ соугоубѣ нѣ не оу годѣ съ М Х/30 Лвр.Є. 112, в інших – с. с. нѣнѣ въ годѣ съ Л.Є. 132зв., сѣтришдѣ с. но не въ г. съ Х.Є. 100, с. с. нѣнѣ въ г. съ М.Є. с. 149, Др.Є. 104, с. с. въ г. съ Д.Є. с. 354, стократѣ соугоубѣ нѣнѣ въ годѣ съ Ор.Є. 73, стократѣ нѣнѣ въ годѣ съ Б.Є. 74; не азѣ ли тѣ видѣхѣ оу верѣпѣ с нимѣ Ів ХVІІІ/26 Лвр.Є. 149, – в інших въ оградѣ с нимѣ М.Є. с. 203, Д.Є. с. 490, Х.Є. 140зв. +/Ar, Gf, Gl, Ju/, въ вртоградѣ Є.Є. с. 221, въ вртоградѣ Ор.Є. 116, въ вертоградѣ Др.Є. 148зв. +/даvn. текст Иоан с. 83/, оу виноградѣ Л.Є. 213зв. Два наступні приклади, де різними почерками (ІІ і І /після 64зв./) зафіксовано спільну тенденцію, переписано з якогось одного протографа: ѡко же подобаютьъ рѣци Л ХІІ/12 Лвр.Є. 99зв., в інших – ѡ. ж. п. гѣти М.Є. с. 127, Д.Є. с. 297, Х.Є. 84 зв., Б.Є. 45зв., Ор.Є. 58, Л.Є. 129зв., Др.Є. 85зв. і тут таки нова глава І почерком ничто же нѣ въземлетѣ на поуѣтѣ ни жезла ни пироу ни ни хлѣба ни мѣшца ни срѣбра ни двою ризоу илѣти Л ІХ/3 Лвр.Є. 99зв., в інших – відсутне слово мѣшца М.Є. с. 127, Д.Є. с. 297, Х.Є. 84зв., Б.Є. 45зв., Ор.Є. 58, Л.Є. 129зв., Др.Є. 85зв. Тобто можна допустити або оригінальність двох писарів і свідому правку тексту, або існування невідомого нам протографа. До того ж напрошується висновок про написання: учитель – учень, або навмисне написання на одній сторінці кількома писарями?!

Іноді складається враження, що перед очима писаря було кілька протографів: идѣте оу градѣ къ внѣкоємѣ Мт ХХVІ/18 Лвр.Є. 142, в інших – и. оу г. къ внѣсици Б.Є. 124, Х.Є. 133 +/Ar, Gf, Ju/, и. оу г. къ внѣси М.Є. с. 193, Л.Є. 200 +/Tr/, и. оу г. къ нѣкомоу /SK/, давн. текст – и. оу г. къ етерѣу /Матф. с. 142/. Можливо, починав писати внѣсици, а потім глянув на інший протограф, а там – нѣкомоу?

Інші текстові збіжності:

Деякі читання демонструють збіжність Др.Є. з іншими євангеліями українських редакцій:

І писар – что глаголеши ѡ соѣк самоиѣ Ів І/22 Лвр.Є., Др.Є. +/Ju, Kr/, у всіх інших – ѡ теѣѣ самоиѣ /Иоан., с. 4/; межи собою Ів VI/43 Лвр.Є. 17, Др.Є. 9, в інших – межю собою М.Є. с. 380, Д.Є. с. 64, Х.Є. 12зв., Л.Є. 14зв. +/даvn. текст между Иоан., с. 29/; праздѣникѣ июдѣскѣ коуѣнаго потѣубѣнѣга Ів VII/2 Лвр.Є. 22, Л.Є. 18, Др.Є. 11 +/Tr, потѣубѣнѣга коуѣѣ Ju Иоан с. 32/, в інших – п. и. скинопиѣга +/даvn. текст Иоан., с. 32/; в поуѣтѣ странѣнѣ Мт Х/5 Д.Є. с. 131, Х.Є. 33, Л.Є. 50, Др.Є. 30, в інших – в п. странѣнѣи М.Є. с. 66, в п. странѣскѣ Лвр.Є. 49, на п. азѣпѣ Ор.Є. 6 +/даvn. текст Матф., с. 55/; въ градѣ самарѣнскѣ Ів IV/5 Лвр.Є. 26зв., въ г. самарѣнскѣ Х.Є. 16зв., Л.Є. 21зв., Др.Є. 12зв. +/самарѣнскѣ Db, Gf, Ju, Tr, Tr/, в інших – въ г. самарѣнскѣ М.Є. с. 46, въ г. самарѣнскѣ Д.Є. с. 77, въ г. самарѣнскѣ Є.Є. с. 67 +/самарѣнскѣи Мт Иоан., с. 15/;

І писар /після 64зв./

єдиного ѡ меньшихѣ Мт Х/42 Лвр.Є., М.Є., Х.Є., Ор.Є., Л.Є., Др.Є. + +/Ju, Tr/, давн. текст – єдиного ѡ малѣхѣ /Матф., с. 59–60/; нача ... сказовати Мт ХVІ/21 Лвр.Є. 73, Др.Є. 42 +/Ju, Tr/, в інших – сказывати М.Є. с. 80, Д.Є. с. 167, Х.Є. 45, сказати Л.Є. 69, нача ... павлѣти Ор.Є. 18 +/даvn. текст съказати Матф. с. 90/; а иже съблажнѣють Мт ХVІІІ/6 Лвр.Є. 75, М.Є. с. 82, Д.Є. с. 173, Х.Є. 46зв., Др.Є. 44 +/Gf, Gl, Tr, Ju, Tr, Vk Матф., с. 96/, в інших – Л.Є. 71зв. съблажнѣю, Ор.Є. 19зв. съблажнѣть, +/даvn. текст скандалисаютѣ Матф., с. 96/; тако мѣуѣтѣ юсть Мт ХІV/26 Лвр.Є. 77зв., М.Є. с. 85, Д.Є. с. 182, Х.Є. 49зв. Др.Є. 47, Ор.Є. 22зв., Л.Є. 75зв. +/Gf, Ju, Tr/; давн. текст /призракъ Матф., с. 81/; подѣкопати клѣти Мт ХХІV/43 Лвр.Є. 65, М.Є. с. 90, Ор.Є. 26зв., Др.Є. 51зв. + /Ju, Tr/, подѣкопати храма Д.Є. с. 196, Є.Є. с. 128 +/даvn. текст

Матф., с. 133/, подъкопати храмьны Х.Є. 53зв., Л.Є. 82; оуготоваша арамафты Л XXIV/1 Є.Є. с. 245, Ор.Є. 142, Др.Є. 184зв., в інших – оуготоваша арамафты Лвр.Є. 158зв., Б.Є. 154зв., оуготоваша конта М.Є. с. 282, Д.Є. с. 520, Х.Є. 152зв., Л.Є. 259зв.; мѣре ѣго оленгы місяцеслів, кѣ травень Лвр.Є. 178зв., Є.Є. с. 305, мѣри ю. оленгы Др.Є. 176, в інших – мѣре ѣго еленгы М.Є. с. 266, Ор.Є. 137зв., Л.Є. 252.

III писар – доколѣ терплю ваимъ Мт XVII/17 Лвр.Є., М.Є., Д.Є., Х.Є., Др.Є., +/Ју, Тг Матф., с. 93–94/, в інших – вты Ор.Є., васть Є.Є., Л.Є.; всѣмъ оумомъ Мт XXII/37 Лвр.Є., М.Є., Д.Є., Б.Є., Л.Є., Ор.Є., Др.Є. +/Ју, Тг/, давн. текст – всюю мгыслью /Матф., с.120-121/; или села мене дѣла. и ѣвѣлига дѣла М X/29 Лвр.Є., Др.Є.; присно дѣью и ношью М V/5 Б.Є. 7зв., Др.Є. 58зв., в інших – п. дѣмъ и ношию М.Є. с. 98, Лвр.Є. 69зв., п. дѣи и ношъ Д.Є. с. 218, Ор.Є. 33 Л.Є. 92зв. во иноу дѣи и ношъ Х.Є. 60; инакова зеведѣнна... валфромѣта... июдѣ скариодѣскаго М III/19 Лвр.Є. 67зв., инакова зеведѣнна... валфромѣта... июдѣ скариодѣскаго Др.Є. 55зв., в інших – зеведѣнова/-юва... варфломѣта... скариотѣскаго М.Є. с. 95, Д.Є. с. 208, Б.Є. 2зв., Х.Є. 57, Ор.Є. 30, Л.Є. 87зв.; златицю кинсьноую Мт XXII/19 Лвр.Є. 68, Д.Є. с. 212, з. кинсьноую М.Є. с. 96, златицю к. Др.Є. 57, з. кинсьноую Б.Є. 4зв. Ор.Є. 31зв., +/златицю Gf, Ју, Тг, Vk/, цлатоу кинсьноую Є.Є. с. 122, Л.Є. 89зв. +/OE/, склазъ кинсьныи Х.Є. 58 +/давн. текст Матф., с. 119/; юда како воудеть плищъ людемъ М XIV/2 М.Є. с. 157, Д.Є. с. 374, плищъ Л.Є. 162, плещъ Др.Є. 111, в інших – ю. к. в. мѣла въ людахъ Б.Є. 85, Лвр.Є. 116, Ор.Є. 79зв.; приидѣте оубиимы и приимемъ причастье мое Мт XXI/38 Лвр.Є. 68зв., оубиимы и и прѣимемъ причастие юмъ М.Є. с. 96, оубиимы и и п. п. ѣго Д.Є. с. 213, Др.Є. 57 +/Тг/, в інших – оу. и и п. оудержанье ѣго Л.Є. 90, оу. и и п. наслѣдые ѣго Ор.Є. 31зв. +/SK/, оубиимы и и оудержимъ достоианье ѣго Х.Є. 58зв., Є.Є. с. 123 +/давн. текст Матф., с. 115/.

Збіжність із давніми південнослов'янськими протографами:

I писар /після 64зв./

и соударъ иже вѣ на главѣ ѣго Ів XX/7 Лвр.Є. 159, Є.Є. с. 250, Ор.Є. 142зв. +/давн. текст/, и оуброусть и. в. н. г. М.Є. с. 285, Д.Є. с. 521, Х.Є. 153, Б.Є. 158, Л.Є. 260, Др.Є. 186зв. +/Аг, Ју Иоан., с. 92/; іако гдѣ юсть юпендитомъ прѣпоаса ста Ів XXI/7 Лвр.Є. 160, Др.Є. 187зв. +/давн. текст/, га. г. ю. пендитѣмъ п. М.Є. с. 287, га. г. ю. срауицею п. Є.Є. с. 252, Х.Є. 153зв. +/Аг, Ју Иоан., с. 95/, га. г. ю. одежею п. Д.Є. с. 524; и пакитъ шбрѣщеть Ів X/9 Лвр.Є. 161, М.Є. с. 220, Є.Є. с. 256, Др.Є. 158зв. +/давн. текст/, и паствоу ш. Д.Є. с. 526, Л.Є. 228зв. +/Ју, Тг Иоан., с. 47/. У місяцеслові за травень писар уживає очевидний південнослов'янськ рѣксотивенъ¹⁷ із південноукраїнським ятевим рефлексом риснотивно: и вѣмъ ѡко риснотивно юсть 173зв. У відповідних фрагментах Д.Є. с. 561, Є.Є. с. 304 та Л.Є. 251зв. маємо истиньно. Зауважимо, що й у порівнюваних текстах цієї глави (XXI/24 від Івана) у виданні «Евангелие от Иоана в славянской традиции» також засвідчено лише истиньно /Иоан., с. 98/, як, до речі, і в читанні від Івана за сьому суботу: и вѣмъ іако истиньно юсть 43. Отже, лавришівський писар, принаймні для місяцеслова, мав якийсь невідомий південнослов'янський протограф.

* * *

Цікавими в Лвр.Є. є написання однакових читань від різних євангелістів. Так, у фрагменті про відвернення Петра від Христа тричі перед тим, як заспіває півень, на різних аркушах всюди написано дієслово оузгласить, як, очевидно, і в давньому південнослов'янському списку: на арк. 117зв. (III писар) коуръ не оузгласить М XIV/30 (у всіх порівнюваних текстах – вѣспюеть М.Є. с. 160, Д.Є. с. 383, Б.Є. 88зв., Х.Є. 108, Ор.Є. 82, Л.Є. 166, Др.Є. 113зв.), на арк. 144 (I писар /після 64зв./) и авьѣ коуръ оузгласи Мт XXVI/74 (у порівнюваних текстах – и а. к. вѣзгласи Х.Є. 135зв., Є.Є. с. 207, Б.Є. 128зв., Ор.Є. 110зв., а. к. возгласити Л.Є. 204 +/давн. текст/, и а. к. вѣспѣ М.Є. с. 204, вѣспѣ Д.Є. с. 472 +/Gf, Ју, Тг, Vk Матф., с. 149/) та на арк. 144зв. (I писар /установ меншого розміру/) да иже куръ нѣ оузгласить Мт XXVI/75 (у порівнюваних текстах – даже коуръ не вѣзгласить Б.Є. 128зв., Є.Є. с. 207, Ор.Є. 110зв., Л.Є. 204 +/давн. текст/, д. к. не вѣспюеть М.Є. с. 204, Д.Є. с. 472, Х.Є. 135зв. +/Gf, Ју, Тг, Аг Матф., с. 149/). І лише на цьому ж аркуші від Івана (I писар /після 64зв./) нѣ оупюеть куръ Ів XIII/38 (у порівнюваних текстах – не вѣспюеть к. М.Є. с. 196, Д.Є. с. 472 +/Аг, Вп, Gf, G1, Ју, Тг, Vk Иоан., с. 149/, н. вѣзгласить к., Б.Є. 130–130зв., Є.Є. с. 208, Х.Є. 136зв.–137, Ор.Є. 111, н. оугласить к. Л.Є. 206. Причому в останньому написанні Лвр.Є. явно видно виправлення: напис був інший, можливо, нѣ оузгласить, як і у трьох попередніх випадках. Не виключаємо, що у писаря з'явився ще один (інший) протограф.

¹⁷ Срезневский И. И. Словарь древнерусского языка. Репринтное издание. Том третий. Часть 1. Р–С. Москва, 1989. С. 223.

Виявлені текстові збіжності/розходження дозволяють зробити висновки про те, що частина Євангелія, скопійована І писарем до аркуша 61зв., вочевидь мала пряму дотичність до Галицько-Волинського Євангелія Тг: в усіх порівнюваних фрагментах текст Лвр.Є. збігається з Тг. Крім текстових, нерідко маємо й звукові: тако прѣка имѣхуѣтъ ѿго Мт XXI/46 Лвр.Є. 62зв. +/Тг Матф., с. 116/, в інших – имѣхуѣтъ и М.Є. с. 86, Д.Є. с. 185, Х.Є. 50зв. Ор.Є. 23зв., Др.Є. 48, Л.Є. 77 та граматичні збіжності: кланѣла сѣ Мт. VIII/2 Лвр.Є. 52 +/Тг/, в інших – кланѣлаше сѣ М.Є. с. 67, Д.Є. с. 135, Є.Є. с. 104, Ор.Є. 7зв., Др.Є. 31зв., Х.Є. 34зв., Л.Є. 52зв. +/давні. текст Иоан., с. 46/; наполниша до вѣрху Ів. II/7 Лвр.Є. 10, Л.Є. 8 +/до вѣрху Тг Иоан., 8/, в інших – до вѣрха М.Є. с. 36, до вѣрха Д.Є. с. 52, Х.Є. 8зв., Др.Є. 5зв. Для встановлення протографа, принаймні для першого писаря, варто зважити й на той факт, що в І главі від Івана в Тг, Х.Є. та Лвр.Є. пропущено кінець 7-го вірша: да вѣси вѣроу имоуѣтъ имь та цілком 8-й: не вѣ тѣ свѣтъ нѣ да сѣвѣдѣтельствоуѣтъ о свѣтѣ. У порівнюваних М.Є., Є.Є., Л.Є., Др.Є., а також у давньому тексті /Иоан., с. 3/ цей фрагмент подано повністю. Виявлена текстологічна збіжність Лвр.Є. та Тг підтверджується й висновком М. Сморгонь-Ружицької стосовно стилю мініатюр обох євангелій: «На останню чверть XIII століття припадає перша фаза декорації Лвр.Є., у багатьох рисах порівнюваної зі стилем мініатюр Євангелія К-5348/Тг – В.М./»¹⁸. Також близькими за спільністю протографа (протографів) цієї частини тексту Лвр.Є. є Л.Є. та меншою мірою Х.Є. Значно складніша ситуація з іншою частиною Лвр.Є. Найперше варто зауважити, що І / починаючи від аркуша 64зв./, II і III писарі, напевне, не мали серед протографів Тг, натомість у III писаря збіжності найчастіше з Є.Є., Х.Є., Ор.Є., у I /після арк. 64зв./ писаря очевидні текстові паралелі з Ор.Є., менше з Х.Є., Б.Є., М.Є. Не виключено, що серед протографів одного з писарів було G1. Цікаво, що в першого писаря /до 61зв./ збіжність із давнім південнослов'янським текстом (за текстологічним аналізом, здійсненим у працях Иоан., Матф.) у порівнюваних нами фрагментах відсутня, натомість у I /після арк. 64/ і у III – регулярна. Не виключаємо, що писарі цих частин мали під руками невідомий нам протограф галицько-волинської редакції. I писар /до 61зв./ копіював текст скрупульозніше, текстових (лексичних, словотвірних) відхилень не виявлено, лише фонетичні та граматичні. Натомість у частині Євангелія, де почерки I /після 64зв./ та III часто змінюються, виявлено низку написань, відповідників яким у відомих нам давніших текстах немає: не азъ ли тѣ видѣхъ оу вѣртыпѣ с нимь Ів XVIII/26 Лвр.Є. 149 /у жодному з порівнюваних немає оу вѣртыпѣ, натомість вѣ оградѣ, вѣ вѣртоградѣ, вѣ вѣртоградѣ, вѣ вѣртоградѣ, оу виноградѣ/; егда же оузрите градозастѣньѣ Мт XXIV/15 Лвр.Є. 132 /у жодному з порівнюваних немає градозастѣньѣ, натомість мѣрзость запоустѣньѣ, мѣрзость и запоустѣньѣ, мѣрзость запоустѣньѣю/; со ісѣмъ назарѣньѣ Мт XXVI/71 Лвр.Є. 144 /відповідність є лише в болг. тетрі Lc назарѣньѣ, натомість в інших – назарѣньѣ; сотона самъ в совѣ раздѣлится Л XI/18 Лвр.Є. 96зв., в усіх порівнюваних – раздѣлиса та ін.

На основі групування євангелій Л. Жуковською на два типи – мстиславовий та мирославовий¹⁹, Т. Фредельовна відносить Лвр.Є. до мстиславового типу V групи, де визначальним є Д.Є.²⁰ Зазначимо, що до цієї групи Л. Жуковська відносить і Тг²¹. Належність частини Лвр.Є. до мстиславового типу групи Добрилового Євангелія очевидна. Йдеться передовсім про роботу I писаря /до 61зв./ Найімовірніше, протографом для нього слугувало Тг, але в жодному випадку не Д.Є. Писарі інших частин (I /після арк. 64зв./, II та особливо III), очевидно, мали під руками й інші протографи, серед яких, треба думати, був і якийсь південнослов'янський. До цього спонукають ще й інші порівняння тексту. Так, у читанні від Л XI на 6-й – 7-й тиждень виявлено збіжності із Zg²²: всѣко цѣтѣ Лвр.Є. 96зв., у всіх порівнюваних – всѣ/всѣ; десѣтиноу даѣте ѿ мѣтѣ и пигана Лвр.Є. 98зв., у всіх порівнюваних – ѿ вѣмѣлица и пигана; ѿвѣщав же нѣкѣми ѿ законьникъ Лвр.Є. 98зв., у всіх порівнюваних – ѿ книгъуи/книжникъ; блюдоуше ѿго и ищюше оуловити Лвр.Є. 99, у всіх порівнюваних – и ищюше тѣти. Також і в інших фрагментах, які писали ці писарі: и соударъ иже вѣ на главѣ ѿго Ів XX/7 Лвр.Є. 159, Є.Є. с. 250, Ор.Є. 142зв. +/давні. текст/, и оувроуше и. в. н. г. М.Є. с. 285, Д.Є. с. 521, Х.Є. 153, Б.Є. 158, Л.Є. 260, Др.Є. 186зв. +/Аг, Fl, Ju Иоан., с. 92/; тако гдѣ юсть юпендитомъ прѣпоаса еѣ Ів XXI/7 Лвр.Є. 160, Др.Є. 187зв. +/давні. текст/, та. г. ю. пендитѣмъ п. М.Є. с. 287, та. г. ю. срауцею п. Є.Є. с. 252, Х.Є. 153зв. +/Аг, Ju Иоан., с. 95/, та. г. ю. одежею п. Д.Є. с. 524.

¹⁸ Smorąg-Różycka M. Ewangeliarz ... С. 103.

¹⁹ Жуковская Л. П. Текстология и язык древнейших славянских памятников. М., 1976. С. 310.

²⁰ Friedelówna T. Ewangeliarz Ławryszewski ... С. 47.

²¹ Жуковская Л. П. Текстология и язык ... С. 310.

²² Порівнюємо за наведеним фрагментом: Жуковская Л. П. Типология и язык древнейших славянских памятников. Москва, 1976. С. 22–25.

На основі здійсненого текстологічного дослідження не можна висновувати про 13 частин кодексу, як те зробила Т. Фределювна²³. Незаперечний той факт, що пам'ятку переписували кілька писарів із різних протографів і не в один час. Остаточне ж оформлення (зшивання, переплетення) до її сучасного стану зберігання здійснено вочевидь пізніше.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

На сьогодні маємо дві праці, присвячені характеризувannya лінгвальних рис Лвр.Є.: українець Іларіон Свенціцький зробив висновок про північнобілоруське походження писарів і самої пам'ятки; полька Тереза Фределювна — про українське, галицько-волинське. І І. Свенціцький, і особливо Т. Фределювна досить ґрунтовно й повно охарактеризували мову пам'ятки — з тією лише різницею, що окремі риси потрактували по-різному. Зупинимось насамперед на характерних вузьколокальних діалектних особливостях рукопису.

Перед аналізом і потрактуванням мовних рис наголошуємо на великій кількості допущених писарями кодексу очевидних помилок (описок, недоречностей, повторів) особливо з арк. 62, як-от: іако єдиначадо (у порівнюваних текстах — єдиначадо) 2зв.; вѣ галию (у порівнюваних текстах — вѣ галилѣю) 4зв.; сдѣана (у порівнюваних текстах — сдѣана) 11; вѣрѣкзаныѣ 23 зв.; и не моша (у порівнюваних текстах — и не мошоша) 63; не илѣныа дѣла голоубина зѣмла (у порівнюваних текстах — голоубины зѣмла) 68; и никто же него не можаше него втолнити 69зв.; вѣдоуть послѣднии перви и послѣднии перви 76зв.; не илѣнать пасхоуха 79зв.; пропѣага (у порівнюваних текстах — проповѣдага) 92; смѣте (у порівнюваних текстах — смѣтрите) 101зв.; заца (у порівнюваних текстах — завѣца) 120зв. та ін.

Для історичної діалектології найбільше вдачним мовним рівнем при характеристиці писемних пам'яток є фонетичний. Саме оригінальні звукові діалектні особливості найчастіше проникали в давні писемні тексти. Не стало винятком і досліджуване Лвр.Є.

На місці праслов'янської фонемі */ě/ в різних регіонах Славії постали різні звуки. У діалектах, що лягли в основу української мови, це насамперед [i], що й стало нормою літературної мови, а також низка інших не *i*-рефлексів, передовсім у північних говірках [e]. Привертають увагу приклади континуантів *i* < *ě, де у відповідних частинах тексту порівнюваних євангелій засвідчено інші вияви: внаста (Д.Є. с. 40, Х.Є. 4зв. вѣста, Л.Є. 2зв. вѣста, Др.Є. 2 вѣста) 7; внаше (М.Є. с. 127 вѣ, Д.Є. с. 298, Л.Є. 130 вѣше, Х.Є. 85 вѣшѣ) 99зв., во внахоу (Д.Є. с. 446, Б.Є. 115зв., Х.Є. 127зв., Л.Є. 192зв. вѣхоу, Ор.Є. 102 вѣхоу) 135; внаше (Д.Є. с. 508, Х.Є. 146зв. вѣ, Б.Є. 138 вѣшѣ) 155; вѣшѣста 156; внаше же марѣа магдалинѣ (Д.Є. с. 520, Х.Є. 152зв. вѣхоу, Б.Є. 155 вѣше) 158зв.; внаста вѣ 180; на вѣуи коупили (М.Є. с. 24, Д.Є. с. 67, Х.Є. 13, Л.Є. 16 на овѣи коупѣли (збіжність із Є.Є. с. 60 на овѣи коупили) 20зв.; оу притвори соломони (М.Є. с. 50, Д.Є. с. 87, Х.Є. 19 зв., Л.Є. 27зв., Др.Є. 15зв. вѣ притворѣ) 31; висит сѣ (М.Є. с. 87, Д.Є. с. 188, Л.Є. 78зв. вѣсѣтъ сѣ, Х.Є. 51, Др.Є. 49 вѣсѣтъ сѣ) 63; гришници (Д.Є. с. 260, Х.Є. 73, Б.Є. 26зв., Л.Є. 114зв., Др.Є. 73зв. грѣшници) 89зв.; запрѣти (Д.Є. с. 271, Х.Є. 76, Б.Є. 31зв., Др.Є. 76зв. запрѣти, Л.Є. 119 запрѣтѣ) 92зв.; прицаше (М.Є. с. 94 прѣцашѣ, Д.Є. с. 207, Х.Є. 57, Др.Є. 55зв. прѣцашѣ, Л.Є. 87 прѣцашѣ) 67; прѣдѣмѣтъ (Д.Є. с. 270 прѣдѣмѣтъ, Х.Є. 76 прѣдѣмѣтъ, Б.Є. 31зв., прѣдѣмѣты, Л.Є. 118зв. прѣдѣмѣты, збіжність із Др.Є. 76зв. прѣдѣмѣтъ) 92; и даша га на сѣлѣ скоудѣлѣничи (Д.Є. с. 497, Х.Є. 143, Б.Є. 140, Др.Є. 151 — скоудѣлѣничи) 151; сила вѣшнѣго осѣнить тѣ (Є.Є. с. 302, Л.Є. 250 осѣнить) 176зв. Очевидно, у давньому старослов'янському дієслові свѣтитѣ сѣ²⁴, яке, мабуть, саме так було написано в протографі, писар Лвр.Є. також відобразив руський /український/ розмовний ятевий рефлекс: молнии ... свѣтитѣ сѣ (М.Є. с. 135 свѣтит сѣ, Д.Є. с. 317, Х.Є. 91, Б.Є. 56, Л.Є. 137 — свѣтитѣ сѣ) 104. Додамо ще приклади, які не виокремили І. Свенціцький та Т. Фределювна: при вѣѣри (М.Є. с. 33, Д.Є. с. 42, Б.Є. 156, Х.Є. 5зв., Л.Є. 3–3зв., Др.Є. 2зв. при вѣѣрѣ) 8; злишьше сѣбе (Д.Є. с. 147, Х.Є. 38зв. злѣишь, Л.Є. 58зв. злѣишь) 57, и вѣль ѡко риснотивно юсть 173зв. (Д.Є. с. 561, Є.Є. с. 304, Л.Є. 251зв. — истинно)²⁵. Крім наведених, багато раз засвідчено рефлекс *i* < *ě у словах: вѣ вѣтри 4зв., во вѣтри 123зв., в оутри 155; вѣ свѣдѣтельство 2; свѣдѣтельствоуѣмѣтъ 5зв.; свѣдѣтельствоуоу ... свѣдѣтельствоуѣта ... свѣдѣтельство ... свѣдѣтельствоуѣтъ ... свѣдѣтельства 12; свѣдѣтельствоуѣтъ ... и вѣи же свѣдѣтельствоуѣтите 18, свѣдѣтельствоуѣте 135зв. та ін.

²³ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 224.

²⁴ Белей Л., Белей О. Словник старослов'янсько-український. Львів, 2001. С. 227.

²⁵ Пор.: рѣснотивѣтъ. Там само. С. 223.

Зауважимо, що з порівнюваних євангелій рефлекс $i < *ě$ у слові *сѣвѣдитель* та похідних засвідчено послідовно ще в Є.Є., Л.Є. та Др.Є.

Поплутування $i = \text{Ъ}$: *смѣри см с вратомъ* (Д.Є. с. 120, Х.Є. 29зв. *смѣри см*) 45зв.; на Ѧ *тысмѣцѣ / тысмѣци* Мг Матф., с. 89/ (М.Є. с. 80, Д.Є. с. 167 *тысмѣца*, Л.Є. 68зв. *тысмѣць*, збіжність із Х.Є. 45 *тысмѣцѣ*) 73; *рече к фарѣсеи* (Д.Є. с. 344 *фарисѣомъ*, Х.Є. 98зв. *фарисѣомъ*, Б.Є. 70 *фарисѣи*) 110; *оумгыхъ вашѣ ногѣ* (Д.Є. с. 465, Х.Є. 132зв., Ор. 107, Л.Є. 201 – *ваши*) 140; *оу прѣтворъ ... оу притворъ* (вѣ прѣторъ Д.Є. с. 490, Б.Є. 132, Др.Є. 148зв., збіжність із Є.Є. с. 222, Л.Є. 218 *приторъ*) 149; Ѧ *мѣцѣ* (Х.Є. 154зв. *три мѣца*, збіжність із Л.Є. 228зв. *три мѣцѣ*) 161. Багато таких поплутувань знаходимо в префіксі *прѣ-*: *не илютъ прити* (М.Є. с. 142, Д.Є. с. 336, Б.Є. 65зв. *прѣити*) 108зв.; *прѣбывають* (Д.Є. с. 475, Х.Є. 136зв. – *прѣбывають*) 145; *вѣ прѣлюбодѣни ... вѣ прилюбодѣнъи* 164. Т. Фределовна нарахувала префіксальних поплутувань 32 випадки²⁶.

В українській писемній традиції в запозичених словах написання в фіналях на місці грецького *-ei-* віддавна збіглося з ятевим рефлексом (*-Ѣi*), тому вже в найдавніших писемних пам'ятках засвідчуємо випадки, які й виявлені в Лвр.Є.: *садоукии* (М.Є. с. 141, Д.Є. с. 331, Б.Є. 63 *садоукеи*, збіжність із Л.Є. 143зв. *садоукѣи*) 107зв.; *архиерии* (Д.Є. с. 495 *архиереи*, Б.Є. 133, Х.Є. 142 *архиерѣи*, Л.Є. 215зв. *архѣиерѣи*) 150зв.; *прѣкоу ирении* (М.Є. с. 215 *прѣкомъ ирениеи*, Д.Є. с. 497, Х.Є. 143 *прѣкомъ ирениеи*, Б.Є. 140 *прѣкоу ирению*, Л.Є. 216зв. *прѣкомъ ирениеи*) 151; *сѣхъ макави* (М.Є. с. 275 *макавеи*, Д.Є. с. 569 *макавѣи*, збіжність із Л.Є. 256 *макави*) 182, *оу галели* (Д.Є. с. 71 *вѣ галилѣи*, Є.Є. с. 63 *во галелѣи*, Х.Є. *вѣ галилѣи*) 22зв.; *моисѣа ... моиса* 96.

Також багато прикладів у пам'ятці з рефлексамі $e < *ě$: *себе* /Д.в., одн./ 4зв.; *тебе* /Д.в., одн./ 5; *гдѣи хлебо съ* 21зв. (у порівнюваних текстах – *хлѣбѣ*), *грѣшникъ* (у порівнюваних текстах – *грѣшникѣ*) 33зв., *даите ии* *вѣ ести* (у порівнюваних текстах – *исти*) 74зв., *легчеи* (Д.Є. с. 227, Л.Є. 96зв. *легчѣи*, М.Є. с. 101, Б.Є. 11зв. *легчѣи*) 79зв., *некто ... в законѣ* (у порівнюваних текстах – *некто ... в законѣ*) 101зв., *встанете ... идемѣ* /нак. сп./ (у порівнюваних текстах – *идѣмѣ*) 118; *ицелаше* 178зв.

Поплутування $e = \text{Ъ}$: *оу капѣрѣноуи* (у порівнюваних текстах – *вѣ каперѣноуи*) 21зв.; *и ше дѣ оу трѣтѣю* *годиноу* (у порівнюваних текстах – *трѣтѣю/трѣтѣю/трѣтѣю*) 76; *трѣтѣпа* (у порівнюваних текстах – *трѣтѣпа / трѣтѣпа*, збіжність із Л.Є. 169зв. *трѣтѣпа*) 119; *оу словѣсѣхъ ... оу словесѣхъ* 85зв.; *оу дѣсѣтѣ* (у порівнюваних текстах – *дѣсѣтѣ*) 102зв.; *се сѣдѣ се онде* (М.Є. с. 135, Д.Є. с. 316 *се сѣде или онде*, Х.Є. 91 *се сѣде или онде*, Л.Є. 137 *се сѣде ѣи онде*, Др.Є. 92зв. *се сѣде или онде*) 104зв., *небѣснѣхъ* (у порівнюваних текстах – *небѣснѣхъ*) 118зв.

При аналізі ятевих рефлексів привертають увагу й континуанти давнього $*e$ в новозакритих складах (приклади «нового Ђ»). У досліджуваній пам'ятці їх дуже багато, на що також звертали увагу й І. Свенціцький²⁷, і Т. Фределовна²⁸. Із сотень прикладів ми вибрали переважно ті, які не збігаються (або такі збіжності лише в одному-двох) із відповідними місцями тексту в Мстиславовому, Добриловому, Бучацькому, Євсевієвому, Холмському, Луцькому, Оршанському та Друцькому Євангеліях: *лице зѣмна* 5зв.; *рѣмѣнъ ѿ овоутѣи него* (збіжність із Д.Є. с. 40, Л.Є. 2 *рѣмѣнъ сапогоу него*) 7; *на оуоужѣнъи* 7зв.; *гавѣнъи* 8; *оу прѣломѣнъи хлѣба* 8зв.; *по оуициѣнъи иудѣискоу* (збіжність із Х.Є. 8зв.) 10; *младѣнъца* 14зв.; *оу нѣмъ* (збіжність із Х.Є. 11зв., Є.Є. с. 57, Л.Є. 14зв. *оу нѣмъ*) 16зв.; *по нѣмъ* (збіжність із Д.Є. с. 149 *по нѣмъ*) 58; *а на нѣм же* 62зв.; *по возмоуѣнъи* 20зв.; *коуци нагопотѣнъи* 22; *вѣ прѣпловѣнъи праздѣника* (збіжність із Є.Є. с. 63 *вѣ прѣпловѣнъи*) 23зв.; *оуфѣнъи* (збіжність із Х.Є. 14зв., Др.Є. 11 *оуфѣнъи*) 23зв.; *в законѣ же вашѣмъ* (збіжність із Є.Є. с. 65 *в законѣ же вашѣмъ*) 24зв.; *помишѣнъи* 36зв.; *вставѣнъи* 37; *оу вѣнъи него* 52; *младѣнъцемъ* (збіжність із Л.Є. 55 *младѣнъцемъ*) 54; *оуфѣнъи* 54; *прѣдложѣнъи* 54зв.; *вѣ виноградѣ моѣмъ* 62; *сгрѣшѣнъи* (збіжність із Х.Є. 57зв., Б.Є. 3зв. *сгрѣшѣни*) 67зв.; *хоуѣнъи* 67зв.; *шѣсѣюдесять* 68; *прине к нѣи* (збіжність із Х.Є. 49 *кѣ нѣи*) 77; *сѣдѣ* 82; *моуфѣнъи* (збіжність із Х.Є. 80зв., Б.Є. 38зв. *моуфѣни*) 96; *в терпѣнъи вашѣмъ* (збіжність із Б.Є. 64зв., Л.Є. 144зв. *вашѣмъ*) 108; *сгрѣшѣнъи* 123; *калѣнъи* (збіжність із Х.Є. 124 *калѣни*, Б.Є. 109зв. *калѣни*) 131; *сѣ гѣмъ вѣлѣнъи* 132зв. та ін.

²⁶ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 120.

²⁷ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 393

²⁸ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 112–114.

Така рефлексія ятевих виявів загалом узгоджується з іншими, переписаними на українських, передовсім галицько-волинських, землях євангеліями: Добриловим²⁹, Євсевієвим³⁰, Буцацьким³¹, Луцьким³² та, за нашими спостереженнями, Холмським. Не виявлено прикладів написання «нового Ъ» в М.Є. та Ор.Є. У Лвр.Є. засвідчено «новий Ъ» у прикметнику жѣнскѣ: *моужескѣ полѣ и жѣнскѣ* 65. Із відомих нам текстів таке написання маємо ще в Є.Є. с. 117, а також у Четві 1489 р.³³. У білоруському історичному лексиконі подібна фонеморфологічна структура цього прикметника (з ятем) відсутня, натомість в українському XVI–XVII ст. – наявна³⁴.

У контексті аналізу континуантів *e варто зауважити й на рефлексі *o в пам'ятці. Засвідчено єдиний приклад написання у в новозакритому складі: *приставлѣньи домоуѣнѣньи* (у порівнюваних текстах – *домовнѣньи*) 103. Не просто однозначно прокоментувати написання: *ни оумрѣти во по тѣньи моготѣ* (у порівнюваних текстах – *по томѣ*) 107зв.; *гѣла мѣри свои жено се сѣтъ твои потѣм же гѣла вѣеникоу* (Є.Є. с. 304 по *том*, Л.Є. 251зв. по *томѣ*) 178зв.; *и себе самѣньи* (у порівнюваних текстах – *самомѣ*) 24зв.; *вбразиша сѣ хранинѣ тѣки* (у порівнюваних текстах – *тон*) 52. У наведених прикладах незаперечні написання Ъ на місці *o в новозакритому складі. Транслітерувальники опублікованих /М.Є., Є.Є., Д.Є., Б.Є./ євангелій послідовно подавали *по томѣ* саме так, окремо, і відповідно в словопоказчиках ця форма представлена серед займенникових. Утім чеські лексикографи, упорядники «Словника старослов'янської мови», засвідчують *потомѣ* і як прислівник з написанням разом³⁵. Від другої половини XIV ст. дослідники українських пам'яток та укладачі лексиконів послідовно виділяють прислівник *потомѣ*³⁶. Неможливо встановити з контексту наведених із Лвр.Є. прикладів, чи відбулася прислівникація прийменниково-займенникової конструкції *по томѣ* > *потомѣ* з перенесенням наголосу на прийменник. Для остаточних висновків щодо ікавізму/неікавізму в прикладах *потѣм/по тѣм*, *и самѣньи* (М.в., одн.), *тѣки* (М.в., одн., ж.р.) варто зважити й на інші написання в досліджуваній пам'ятці. Писарі Лвр.Є. у займенникових формах М. в. одн. накресливали графему Ъ і відповідно до *e: *и имени твоѣньи* (Д.Є., Х.Є., Б.Є., Л.Є. – *твоєньи*) 94зв.; *вѣ домоу моѣньи* (Д.Є., Х.Є., Б.Є., Л.Є. – *моєньи*) 103зв.; *вѣ срѣци своѣньи* (Д.Є., Б.Є. – *своєньи*) 113; *и имени твоѣньи* 164зв.; *вѣ срѣци своѣньи* (Х.Є. 161зв., Л.Є. 238 зв. *своєньи*) 168, що цілком ув'язується з давньоукраїнською писемною традицією вживання літери Ъ на місці *e в новозакритому складі («новий Ъ»). Власне саме так і коментує ці написання І. Свенціцький³⁷, а Т. Фределювна подібну зміну називає характерною рисою південноукраїнських рукописів³⁸. Звичайно, приклади *потѣмѣ* (чи *по тѣмѣ*) та *и самѣньи*, *тѣки* у контексті сказаного також можна пояснювати як морфологічно зумовлені. Питання про вимову ятевого рефлекса в цих словах залишається відкритим: пишучи *и имени твоѣньи*, копіювальник проговорював [*твойем*] чи [*твойім*]? У написаннях *потѣмѣ*, *и самѣньи*, *тѣки* вимова [*потем самем тей*] малоймовірна. Якщо в протографі було вжито форми з *o* – *и самомѣ*, то навіщо копіювальнику Лвр.Є. змінювати його на Ъ – *и самѣньи*? Висновок звідси двоякий: або існував невідомий нам протограф з ятевими написаннями, або писар Лвр.Є. свідомо накресливав графему Ъ на місці *o*, бо так вимовляв ці слова [*пот'ім сам'ім т'ій*]. В українських пам'ятках написань Ъ на місці *o в новозакритих складах (нехай і в морфологічно зумовлених позиціях) у кінці XIII – на початку XIV ст. не засвідчено. У річищі зазначеного цікаве написання *онѣ члѣкѣ оубинникѣ исть исперва* 28зв. (у порівнюваних текстах – *онѣ члѣкѣ оубница вѣ исперва* М.Є. с. 48, *онѣ члѣко оубница вѣ искони* Д.Є. с. 82, *онѣ члѣко оуби и вѣ искони* Є.Є. с. 77, *онѣ чловѣко оубница вѣ искони* Х.Є. 18, *онѣ члѣкѣ оубница вѣ исперва* Др.Є. 14). Лише в Тг /Иоан., с. 41/ та Л.Є. 24–24зв. *онѣ оубинникѣ члѣкоу*. Якщо допустити, що Тг було протографом для писаря цієї частини, то чим викликана зміна *o* > *и оубинникѣ* – *оубинникѣ*?

²⁹ Осінчук Ю. Живописні риси в Добриловому Євангелії 1164 року // Добрилове Євангеліє 1164 року. / Упорядник Ю. Осінчук. Відп. ред. В. Німчук. Львів, 2012. С. 18–22.

³⁰ Німчук В. Євсевієве Євангеліє 1283 р. як пам'ятка української мови // Євсевієве Євангеліє 1283 р. / Підгот. до вид. Г. Арполенко, З. Козирева, Г. Лиса, В. Німчук, К. Симонова, Г. Щербатюк. К., 2001. С. 12–16.

³¹ Німчук В., Осінчук Ю. Мовні риси Буцацького Євангелія // Буцацьке Євангеліє XII – XIII ст. / Відп. ред. В. Німчук, підгот. до вид. Ю. Осінчук. К., 2017. С. 14–15.

³² Бузук П. Говірка Луцької Євангелії XIV в. // Збірник комісії для дослідження історії української мови. Т.1. К., 1931. С. 124; *Баньчеровский Я.* О языке Луцкого евангелия XIV в. // *Studia Slavica Hungaria.* XVII. 1971. С. 20–22.

³³ Німчук В. Українська Четвя 1489 року. Житомир, 2015. С. 43.

³⁴ Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / Відп. ред. Д. Гринчишин. Львів, 2002. Вип. 9. С. 178.

³⁵ *Slovník jazyka staroslověnského.* / Hlavní redaktor Jozep Kurz. Т. III. Praha, 1973. С. 213.

³⁶ Грамоти XIV ст. Упорядк. М. М. Пещак. К., 1974. С. 183; Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. У двох томах. Том 2. / Ред. тому Л. Гумецька, І. Керницький. К., 1978. С. 213.

³⁷ *Свенціцький І.* Лавришівське Євангеліє ... С. 393

³⁸ *Friedelówna T.* Ewangelia z Ławryszewski ... С. 142.

Характерною звуковою особливістю пам'ятки є чергування *y* // *v*. Після занепаду зредукованих у прийменниках/префіксах *вѣ/вѣ-*, *вѣзь/вѣзь-* руські писарі часто писали літеру *y*, а відповідно на місці споконвічного початкового *y* — букву *v*, якою позначали нескладовий *ŷ*. Цю рису відзначають усі дослідники найдавніших пам'яток давньоукраїнського періоду³⁹. За спостереженнями Т. Фределювни в Лвр.Є. превалює зміна *v* > *y*, значно менше прикладів *y* > *v*. До того ж у різних частинах пам'ятки це явище представлено неоднаково. Наприклад, у виділюваних польською дослідницею 5-й та 7-й частинах — лише поодинокі випадки, а в 9-й — при 113 *v* > *y* зовсім відсутні *y* > *v*⁴⁰. Із сотень прикладів подаємо передовсім такі, які не мають відповідників цієї зміни в порівнюваних євангеліях.

B > *y*: *вѣрѣте оу црѣви 3*; *оулезоша сами* (Д.Є. с. 60, Х.Є. 10, Л.Є. 12 *вѣлѣзоша*, Є.Є. с. 54 *влѣзѣ сами*) 13зв.; *да вѣроуете оу тѣ ... маньнѣ оу поуѣтѣни* (М.Є. с. 41–42 *да вѣроуете вѣ тѣ ... маньнѣ вѣ поуѣтѣни*, Д.Є. с. 63 *да вѣроуете вѣ нь ... маньнѣ вѣ поуѣтѣни*, Х.Є. 11зв., Л.Є. 14 *да вѣроуете вѣ тѣ ... маньнѣ оу поуѣтѣни*) 16; *живѣтѣ воудетѣ оу вѣкѣтѣ* (Д.Є. с. 69, Є.Є. с. 61, Х.Є. 14 *вѣ вѣкѣтѣ*, збіжність із Л.Є. 17 *оу вѣкѣтѣ*) 21зв.; *идоша оуплатѣ* (Д.Є. с. 70, Є.Є. с. 62, Х.Є. 14 *вѣсплатѣ*, збіжність із Л.Є. 17зв. *оуплатѣ*) 22; *азѣ оу вастѣ ... азѣ оу нѣмѣ ... и оу огнь оулициють* (М.Є. 56, Д.Є. с. 104–105, Х.Є. 25–25зв., Є.Є. с. 90 *азѣ вѣ вастѣ ... азѣ вѣ нѣмѣ ... и вѣ огнь*, збіжність із Л.Є. 37 *азѣ оу нѣмѣ ... и оу огнь*) 40; *ѡ оустокѣ и западѣ ... и оуздагоутѣ* (Д.Є. с. 144, Х.Є. 37зв. *ѡ вѣстокѣ ... и вѣздагоутѣ*, збіжність із Л.Є. 56зв. *ѡ оустокѣ ... и оуздагоутѣ*) 55зв.; *волнѣ же оуливахоу сѣ оу корабль* (Д.Є. с. 217, Х.Є. 59зв., Ор.Є. 33, Б.Є. 7 *вѣливахоу сѣ вѣ корабль*, збіжність із Л.Є. 92 *оуливахоу сѣ оу корабль*) 69 та ін.

У > *v*: *вѣ вѣтрѣи* (М.Є. с. 33, Д.Є. с. 44 *вѣ оутрѣи*, Х.Є. 6, Др.Є. 3 *вѣ оутрѣи*) 4зв.; *реуѣ гѣ своимѣтѣ вѣеникомѣтѣ* (Х.Є. 8зв. *оуѣеникомѣтѣ*, Л.Є. 8зв., Др.Є. 5зв. *оуѣенікомѣтѣ*) 10зв.; *како вѣво се гѣтѣ* (Д.Є. с. 64, Х.Є. 12зв., Л.Є. 14зв. — *оубо*) 17; *нѣ вѣнѣтѣ сѣ* (Д.Є. с. 72, Є.Є. с. 63 *нѣ оуѣ сѣ*, Х.Є. 15, Л.Є. 18зв. *не оуѣнѣтѣ сѣ*) ... *разоулициють ѡ вѣнѣи* (Д.Є. с. 72 *разоулициють оуѣнѣи*, Є.Є. с. 63 *разоулициють оуѣнѣи*, Х.Є. 15 *разоулициють ѡ оуѣени*, Л.Є. 18зв. *разоулициють о оуѣени*) 23зв.; *навѣуите сѣ* (Д.Є. с. 141, Х.Є. 37, Др.Є. 33зв. *наоуѣите сѣ*, збіжність із Л.Є. 55зв. *навѣуите сѣ*) 54; *іако вѣитѣль* (Д.Є. с. 381, Х.Є. 107зв., Б.Є. 88зв. — *оуѣитѣль*, Ор.Є. 81зв. *оуѣитѣль*, збіжність із Л.Є. 165 *вѣитѣль*) 117зв.; *косноуѣтѣ во вѣхо иго* (Д.Є. с. 399, *косноуѣтѣ оухо*, Ор.Є. 87зв. *кѣсноуѣтѣ оухо*, Х.Є. 113зв. *косноуѣ* и *вѣ оухо*, Л.Є. 173 *косноуѣтѣ во оухо*) 121; *во вѣши иго* (Д.Є. с. 416, Ор.Є. 93зв., *во оуши иго* Х.Є. 119зв., збіжність із Л.Є. 179зв. *во вѣши иго*) 125; *швого вѣша швого вѣиша* (Х.Є. 124, Б.Є. 109зв., Л.Є. 187, Др.Є. 131зв. *швого оуѣиша*) 131; *водоу во вѣтѣвалницю* (Д.Є. с. 464, Б.Є. 124зв., Х.Є. 132 *вѣтѣвалницю*) 140 та ін.

Вѣзь- > *уз-*: *монѣи оузнѣсе* (М.Є. 34 *мѡуѣи вѣзнѣсе*, Д.Є. с. 47 *монѣи вѣзнѣсе*, Х.Є. 6зв. *мѡнѣи вѣзнѣсе*) 5зв.; *оузвратѣста* (Д.Є. с. 43, Х.Є. 5зв., Л.Є. 3зв., Др.Є. 3 *вѣзвратѣста*) 8зв.; *ѡѣ оускрѣшаѣтѣ* (Д.Є. с. 55, Х.Є. 9, Л.Є. 8зв., *вѣскрѣшаѣтѣ*, Є.Є. с. 50, Др.Є. 6 *вѣскрѣшаѣтѣ*) 11; *хотѣте оуздрадovati сѣ* (Д.Є. с. 57, Х.Є. 9зв., Є.Є. с. 51 *вѣзѣдрадovati сѣ*, збіжність із Л.Є. 10зв. *оузѣдрадovati сѣ*) 12зв.; и *оузнанавидѣша* (М.Є. с. 24, Д.Є. с. 66, Х.Є. 13 и *вѣзнѣнавидѣша*, збіжність із Л.Є. 15зв. и *оузнѣнавидѣша*) 18; и *оуздагоутѣ* (Д.Є. с. 144, Х.Є. 37зв. и *вѣздагоутѣ*, збіжність із Л.Є. 56зв. и *оуздагоутѣ*) 55зв. та ін.

Наведені приклади красномовно ілюструють очевидну збіжність Лвр.Є. з Л.Є.⁴¹

Засвідчені в тексті Євангелія приклади наближення вимови давніх *y (ы) та *i (и). І. Свенціцький наводить приклади: *сѣлоуѣами коуѣгли* 32зв., *чѣтѣ /нак.сп./* 132, *кнѣгѣтѣ* 147зв., *дрѡужѣнѣтѣ* 166, *ѡкрѣлѣ* 164зв., *анѣтѣпѣтѣ* 177⁴² (у всіх порівнюваних фрагментах *ы* та *и* — написані відповідно до етимології). Т. Фределювна, крім випадків плутання *ы* — *и* після задньоязикових, інших не подає взагалі⁴³. Ми засвідчили ще такі: *на крѣлѣ* (Д.Є. с. 249, Б.Є. 20зв., Х.Є. 69, Л.Є. 109, Др.Є. 69зв. — *на крѣлѣ*) 85; *оу монастирѣхѣ* (и виправлене з *ѣ*) 157; *дѣщѣрѣтѣ ирѣлѣкѣтѣ* (Д.Є. с. 405, Х.Є. 115зв., Ор.Є. 89зв., Л.Є. 175зв. — *дѣщѣри*) 122; *дѣщѣрѣтѣ* 156зв.; *лицѣмѣкрѣи ... лицѣмѣкрѣтѣ* (Д.Є. с. 442, Х.Є. 126зв., Ор.Є. 101, Б.Є. 114, Л.Є. 191 — *лицѣмѣкрѣи*) 134.

Значно частіше зміну *ы* > *и/i* засвідчено після задньоязикових: *похоти плѡтѣски ... моуѣжѣски* (часткова збіжність із Л.Є. 1зв. *плѡтѣскѣи ... моуѣжѣскѣи*) 2; *члѣвѣскии* 56зв.; *аки овѣдѣ* 49зв.; *никѣи старѣишинамѣтѣ*

³⁹ Жовтобрюх М. Фонетика // Жовтобрюх М., Русанівський В., Склярєнко В. Історія української мови. Фонетика. К., 1979. С. 225–227; Шельєв Ю. Історична фонологія української мови. Харків, 2002. С. 378–382; Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 27.

⁴⁰ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 118.

⁴¹ Див. також: Бузук П. Говірка Луцької Євангелії. С. 123–124.

⁴² Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 393

⁴³ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 121–122.

жреуьскїи҃мъ 76зв.; 101; ѱлѣкѣ нѣкии 103; сїѣ ѱлѣукии 107; ѿ сѧдоукии 107зв.; глѣѡцимъ нѣкиимъ 108; ники же рабѣ 112; скариѡтскии 130; а дроу҃гии 135; ѱлѣуьскии 139; галелѣискиимъ (збіжність із Л.Є. 203зв. галелѣискиимъ, Х.Є. 135зв. галилѣискиимъ) 144; на ... днѣ великии 151; дамаскиньска 164; Феодора трихинты 177; сѣѡнѣ глаукирькѣ 178зв. та ін.

У пам'ятці багато написань з *ы* після префіксів *въ-*, *изъ-*: оу҃зѣде (Д.Є. с. 72, Є.Є. с. 63, Х.Є. 14зв. възиде, Л.Є. 18зв. изиде) 23зв.; изыти (Д.Є. с. 304, Х.Є. 87, Б.Є. 49зв. изити, Л.Є. 132 изыти) 101; нѣ изыдѣте (Д.Є. с. 195, Х.Є. 53 изидѣте, Б.Є. 111, Л.Є. 81зв. изындѣте) 64зв.; и изыдетѣ (Д.Є. с. 526 изидѣте, Є.Є. с. 256 изидѣте) 161; изыдосте (Є.Є. с. 299 изидосте) 175зв.; възѣщете (Д.Є. с. 75, Є.Є. с. 65, Х.Є. 15зв. възѣщете, Л.Є. 20 възѣщете) 24зв.; възѣщете (Д.Є. с. 473, Б.Є. 130 възѣщете) 144зв.; възыгра сѧ 160зв. та ін. Таку рису відзначив і в Є.Є. В. Німчук⁴⁴.

Виняткова подібність із євангеліями українських редакцій щодо долі *ь*, *ѣ*. Для писарів Лвр.Є. написання літер *ь*, *ѣ* було швидше правописною традицією, яку вони часто порушували. Уживання *ь*, *ѣ* в пам'ятці ґрунтовно проаналізовано в працях І. Свенціцького⁴⁵ та Т. Фределовни⁴⁶. Наведемо лише частину написань, пов'язаних із *ь*, *ѣ*, які не мають відповідників у порівнюваних євангеліях або збігаються лише з одним чи кількома з них: соудѣ мѣи правденѣ (у порівнюваних текстах – соудѣ мои, збіжність із Х.Є. 9зв. соудѣ мѣи) 12; оу҃ твои днѣ (у порівнюваних текстах – тѣ днѣ) 21; рѡтѣ многѣмъ! вѣ (у порівнюваних текстах – рѣмъмъ М.Є. с. 44, рѣпотѣ Д.Є. с. 71, Х.Є. 14зв. рѡптѣ, Др.Є. 11, Л.Є. 18 рѡптѣ, збіжність із Є.Є. с. 63 рѡптѣ) 21; по плѣти соудите (у порівнюваних текстах – по плѣти) 24зв.; не доволѣте имъ (у порівнюваних текстах – не доволѣють М.Є. с. 49, не доуолѣють Д.Є. с. 84, не довлѣють Х.Є. 18зв., збіжність із Є.Є. с. 73, Др.Є. 15, Л.Є. 25зв. не доволѣють) 30; скръжетѣ зоу҃бомъ (у порівнюваних текстах – скръжетѣ, лише в Л.Є. 56зв. скръжетѣ) 55зв.; ѡслаблѣна ... ѡслаблѣноу (у порівнюваних текстах – ѡслаблена ... ѡслабленоу) 61зв.; тогда пристѡплѣше /+давн. текст пристѣплѣше Матф., с. 93/ оу҃ѣци (у порівнюваних текстах – пристѡпиша) 63; лѣжашѣ (у порівнюваних текстах – лежашѣ) 66; оу҃ мѣхѣ вѣтохѣ (у порівнюваних текстах – вѣтѣхѣ) 66зв.; скорби или изгонѣноу (у порівнюваних текстах – скръби или изгнѣноу М.Є. с. 97, Ор.Є. 32, скорби или изгнѣноу Др.Є. 57зв., скръби или изгнѣноу Д.Є. с. 214, Б.Є. 6, збіжність із Л.Є. 90зв. скорби ли изгонѣноу) 68зв.; скръѣ (у порівнюваних текстах – скръѣ М.Є. с. 172, Ор.Є. 91зв., скорѣ Л.Є. 178, скорѣше Др.Є. 123зв., збіжність із Д.Є. с. 411, Х.Є. 117 скръѣ та Б.Є. 99зв. скръѣше) 123зв.; скръѣше зѣло (у порівнюваних текстах – скръѣше М.Є. с. 193, Ор.Є. 108зв., скръѣше Др.Є. 142, збіжність із Д.Є. с. 466, Б.Є. 125, Л.Є. 201 – скръѣше, Х.Є. 133зв. скръѣшимъ) 142зв.; даже ми сѣдѣ (у порівнюваних текстах – даже ми сѣде) 70зв.; притѡю сию (у порівнюваних текстах – притѣю/ притѡю) 85зв.; ничѣ же покровно ѡстѣ (у порівнюваних текстах – покрѣвѣно/покровѣно, збіжність із Др.Є. 85 покровѣно) 99; петро (у порівнюваних текстах – петрѣ) 112; свѣтѣ створиша фарисѣи (у порівнюваних текстах – свѣтѣ, збіжність із Х.Є. 125, Є.Є. с. 183, Л.Є. 189 – свѣтѣ) 132зв. та ін. Заміна *ь* > *ѣ* та одзвінчення *т* призвели до написання одним із писарів юда скариѡдскии 118, навіть юдоу скариѡдскаго 67зв. (пор. ще в Др.Є. 55зв. юдоу скариѡдскаго). У контексті поплутувань, пов'язаних із *ь*, *ѣ*, привертає увагу написання одним із писців житѣ вѣноу (у порівнюваних текстах – житиѣ/житѣѣ) 112. Чи не йдеться в цьому випадку про відбиття вимови [жит'е]?

Покажемо у пам'ятці є написання утворень від кореня *скръ-* < *skʳb-. В. Німчук такі вияви в Є.Є. пояснює тим, що попович Євсевій переписував текст не просто із східнослов'янського протографа, а з південносхіднослов'янського⁴⁷. На це вказала також Т. Фределовна⁴⁸. Не зрозуміло, чому І. Свенціцький відніс написання *скръ-*, *скръ-* до «залишків давньослов'янської основи»⁴⁹. Сказане цілком стосується й досліджуваного Лвр.Є. У порівнюваних євангеліях простежується ізофона, яка відділяє тексти галицько-волинської від інших східнослов'янських, а також від ранньої київської редакцій: у М.Є., Ор.Є. та Др.Є. не засвідчено жодного написання *скръ-*, лише *скръѣ-/скръѣ-*, натомість у Д.Є., Б.Є., Х.Є. та Є.Є. – тільки *скръѣ*⁵⁰.

Для всіх копіювальників кодексу характерними є написання з *ь* перед йотованими відповідно до південнослов'янських з *и*: павлѣньѣ 8, оу҃зѣхѣнѣ 14зв., вѣ прѣпловѣньѣ 23зв., писанѣ 39зв., вѣльѣ 52,

⁴⁴ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 22.

⁴⁵ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 388–390.

⁴⁶ Friedelówna T. Ewangelia z Ławryszewski ... С. 99–108.

⁴⁷ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 10.

⁴⁸ Friedelówna T. Ewangelia z Ławryszewski ... С. 108.

⁴⁹ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 388.

⁵⁰ Пор. ще: Осінчук Ю. Живописні риси в Добриловому Євангелії. С. 16–17; Німчук В., Осінчук Ю. Мовні риси Буцацького Євангелія // Буцацьке Євангеліє XII – XIII ст. К., 2017. С. 13.

желѣннѣмь 139, марѣа 158зв., настасѣѣ 165, прикладів дуже багато. На таку особливість рефлексії *ь* в пам'ятці звертала увагу Т. Фределовна⁵¹. Крім відзначених поплутувань *ь – и*, засвідчені й *ь – ъ*: по пльгѣ 24зв.¹, взи коупѣ 104зв.¹, имъ (дав.) 89зв.¹, а також зворотня *ь – ъ*: ѿ четъръ вѣтръ 54зв.¹¹, со вченикъ своими 117зв.¹, додамо ще – погъвъшаго 99 та *ь – оу*: не имоуцоумъ (дав. одн.) 82¹, изъстъ бжи 85¹, ишедоушноу 79¹, създъ 154¹, всакъ волъзнь (знах.) 165¹ 52. Зміни *ь – и*, *ь – ъ* широко виявлені й у Є.Є.⁵³ Показовою рисою Лвр.Є. є приклади з *и*, *ь* відповідно до *ь*, *ь* перед голосним *и* або йотованим. На цю особливість звернув увагу І. Свенціцький: вѣми и 29¹¹, исповѣми и азъ 47зв.¹, ѡсоудити и 57¹, недостоити еѣа, имахоути и 70зв.¹, молахоути и 70зв.¹¹, 81¹, гнетѣхоути и 79¹, слъшати и 81¹, держахути и 87зв.¹, оузлюбити и 95зв.¹, немлети и 101зв.¹, да ижденоути и, вѣдасти и 101зв.¹¹, въпрашахоути и 109зв.¹¹, 111¹¹, 114¹¹, поутети и 137зв.¹¹; видѣлзи и 34¹, прославихъ и 35¹, приведохъ и 63¹, сълекъ и 156¹, оубиимъ и 68зв.¹, приведохъ и 73зв.¹¹, съвѣщавъ ісъ 76зв.¹¹, прославихъ и 137зв.¹¹, приатъ и 161зв.¹, видѣвзи и 163¹, повитъ и 167зв.¹ 54, додамо ще – оузмтъ ихъ 104. Подібних написань багато в євангеліях українських редакцій. У відповідних порівнюваних фрагментах ми виявили такі: вѣми и Є.Є. с. 72, Х.Є. 18зв., ѡсоудити и Д.Є. с. 147, имахоути и Д.Є. с. 160, молахоути и ... слъшѣхоути и Д.Є. с. 233, Б.Є. 14, Х.Є. 65, немлети и Д.Є. с. 306, Х.Є. 87зв., Б.Є. 50зв.; видѣлзи и єси Є.Є. 80, Х.Є. 21зв., привѣдохъ и Є.Є. 116, Х.Є. 51зв., приведохъ и Д.Є. с. 170, Х.Є. 46, Л.Є. 70, приатъ и Д.Є. с. 528, Х.Є. 154зв., Є.Є. с. 259. Натомість не засвідчено жодного випадку цієї зміни в М.Є., Ор.Є. та Др.Є. Ці явища можна було б пояснювати тенденцією руських писарів читати й писати по складах. Проте тенденція чомусь не поширилася на писарів М.Є., Ор.Є. та Др.Є., звідки можливий висновок: для Др.Є. це невласлива особливість (пам'ятка написана поза ареалом поширення цієї ізофони), а Ор.Є., як і М.Є., створене в час, коли зредуковані в кінці слів писали ще послідовно. Коментуючи подібні написання в Є.Є., В. Німчук допускав специфічну місцеву вимову в українських південно-західних діалектах⁵⁵.

Писарі кодексу часто виявляли на письмі й іншу розмовну особливість: плутання передовсім ненаголошених (хоч трапляються приклади й під наголосом) *е* та *и*. Т. Фределовна цієї риси не відзначила. Таку особливість виявлено або як оригінальну в Лвр.Є., або збіжності трапляються у відповідних фрагментах євангелій лише українських редакцій. *Е > и*: прѣиди ѿсоуду тѣмо и прѣидить / про гору/ (М.Є. с. 87 прѣидеть, Д.Є. с. 189 прѣидѣтъ, Х.Є. 51зв. прѣидеть, Л.Є. прѣидеть, Др.Є. 49 приидеть) 63; не оукрадиши (у порівнюваних текстах – не оукрадеши) 67; генисаритської (у порівнюваних текстах – генисаретської) 77зв.; дондиже (у порівнюваних текстах – дондеже) 82зв.; вѣзъигрантъ (у порівнюваних текстах – вѣзъигрантѣ) 88зв.; пометинъ и оукрашенъ (у порівнюваних текстах – пометенъ) 97; легионъ (у порівнюваних текстах – легионъ, збіжність із Л.Є. 127 легионъ) 97зв.; члѣкъ нѣкъти ... ѿиди на лѣта (у порівнюваних текстах – отидѣ / ѿидѣ / отъидѣ) 106зв.; придѣтѣ оузрадоуимъ сіа 119зв.; не трѣбоують здравии враѣа но колѣщи (у порівнюваних текстах – колѣщини) 124зв.; внидоша оу притворъ (у порівнюваних текстах – вѣ прѣторъ М.Є. с. 203, Х.Є. 140, вѣ прѣторъ Д.Є. с. 490, Б.Є. 132, Др.Є. 148зв., збіжність із Є.Є. с. 222, Л.Є. приторъ) 149;

И > є: и вси дивѣтѣ сѣ (у порівнюваних текстах – дивитѣ сѣ) 23зв.; первѣи оулазше (у порівнюваних текстах – первѣи) 20зв.; оу галелии (у порівнюваних текстах – галилѣи, збіжність із Є.Є. с. 63 во галелѣи) 22зв.; галелѣанѣ (у порівнюваних текстах – галилеанѣ / галилѣанѣ) 101; пришедшемъ к нему (у порівнюваних текстах – пришедшимъ) 28; нѣ мене достоинъ (Д.Є. с. 164 достоинъ +/давні. текст достоинъ, Матф., с. 59/, збіжність із Є.Є. с. 110 достоино) 71зв.; двамасотма сребръникъ (у порівнюваних текстах – сребръникъ / сръбрьникъ) 79зв.; приидѣ ко мнѣ с поутѣ (у порівнюваних текстах – сѣ поутѣ) 96зв.; старѣшинъ (у порівнюваних текстах – старѣшинъ) 106зв.; словеса моѣа не меноутъ (Б.Є. 84зв., Др.Є. 110зв. не миноутъ) 116;

Цю зміну ми вбачаємо й у префіксі *не* *и*моутъ *прити* (Х.Є. 95, Л.Є. 145зв. *не* *и*моутъ *прѣити*) 108зв. та в написаннях, пов'язаних із колишніми зредукованими: вѣхоу сѣдѣще фарисѣи и законооучитель (Д.Є. с. 258, Є.Є. с. 133, Б.Є. 25зв., Ор.Є. 46зв., Л.Є. 113зв. законооучители, збіжність із Х.Є. 72зв. законооучителе) 89; да мьстѣтъ сѣ крове (у порівнюваних текстах – мьстит сѣ кровь) 98зв.; сѣ вроужиемъ ... сѣ вроужиемъ (у порівнюваних текстах – сѣ вроужиемъ ... сѣ вроужиемъ/сѣ вроужиемъ ... сѣ вроужиемъ) 118; и рѣша в себе видѣтѣ іако (у порівнюваних текстах – видитѣ) 136; что мѣа вѣши (у порівнюваних текстах – вѣши/вѣши) 149; и оузваль камѣнь (у порівнюваних текстах – вѣзвали) 157; шлакъ свѣтелъ шьѣѣ (у порівнюваних

⁵¹ Friedelówna T. Ewangeliarz Ławryszewski ... С. 107.

⁵² Приклади подаємо за: Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 389.

⁵³ Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 20–21.

⁵⁴ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 389.

⁵⁵ Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 21.

текстах – *шсита*) 182зв.; *коуѣмѣ дѣмьганоу* /нагадування на полях, кого ушановувати/ 99зв., у місяцеслові *кѣѣмѣ и дѣмьгана* /листопад/ 165, *коуѣмѣ и дѣмьгана(!)* /липень/ 181 (у порівнюваних текстах – М.Є. с. 233, 272, Ор.Є. 127, 139зв. *дамиана*, Д.Є. с. 533, 569, Х.Є. 157зв. Др.Є. 163зв. *дамитана*, Є.Є. с. 273 Др.Є. 179 *дѣмьгана*, Л.Є. 234зв., 255 *дамиана*).

Зазначені вище поплутування *ε / и* відзначає як характерну особливість у Є.Є. В. Німчук⁵⁶, причому нерідко однакові зміни виділяємо в тих самих словах обох пам'яток.

У низці засвідчених написань привертає увагу поплутування *ε / а*: *вѣ градѣ самаренскѣ* 26зв. Така фонеморфологічна структура цього прикметника виявлена передовсім у євангеліях галицько-волинських редакцій – Х.Є. 16зв., Л.Є. 21зв., *самаренскѣ* та в Др.Є. 12зв., у якому численні текстові збіжності виявлено саме з цією групою євангелій, (пор. також *самаренскѣ* Db, Gf, Ju, Tr, Tr Иоан., с. 15/, де, крім українських Ju, Tr, Tr, подібні написання маємо в блг. Db та срб. Gf. В іншому випадку навпаки писар Лвр.Є. накреслює графему *а*, де в усіх порівнюваних – *ε*: *шкатиени срдѣцѣ ихѣ* (в *шкатиенении* М.Є. с. 172, о *окамененении* (!) Д.Є. с. 411, в *окаменении* Х.Є. 117, Б.Є. 99зв., в *шкатиенении* Ор.Є. 91зв., о *окаменении* Л.Є. 178, в *шкатиени* (!) Др.Є. 123зв.) 123зв.

У контексті аналізованих виявів звукових особливостей (*ь / ъ*, *а / ε*, *и / ε*) та орфографії пам'ятки цікавим є написання *не пѣтъ ли птиць цѣвнитеса на пѣти сѣбѣрникѣ* Л XII/6 (у порівнюваних текстах – *пѣтъ* або *ѣ*) 99. Зважаючи на послідовність поплутувань писарями пам'ятки *а – ε* та *ε – и*, цілком імовірним видається нам припущення про відбиття вимови [n'et'] у цьому випадку. Не виключаємо й місцевої діалектної вимови [n'im']⁵⁷. Зовсім незрозумілим є потрактування І. Свенціцьким цього прикладу, як і інших двох, у контексті акання: *аще вси блазнитеса* (3 рл.) 117зв. /треба сьблазнитеса – В.М./, *примѣте идѣте* 142зв.⁵⁸ Щодо першого прикладу, то кількома рядками вище написана ця ж фраза, але з уст Ісуса: *гѣла илѣтѣ їсѣтѣ їако вси сѣблазнитѣ сѣа* в *илѣтѣ*, яку писар міг уписати замість наявної в протографі: *петрѣ же рече иному аще вси сѣблазнѣтъ сѣа*, до того ж на арк. 143 (Мт XXVI/26) цей вислів уже збігається з протографом: *аще вси сѣблазнѣтъ сѣа*. Найімовірніше, протографом для другого прикладу І. Свенціцького був текст не з *ě > *я*, а з *ě > *ѣ*-рефлексом – *ѣдите* /нак. сп. 'їжте'. У різних частинах Лвр.Є. маємо різні вияви *ě в цьому дієслові: *нѣ їаже ѣша вѣи ваши* 21зв., *ни ѣдѣи ни пѣа* 53зв., *ни хлѣба ѣсти* 67зв., *пѣи ѣдѣтъ* 82; *пѣа хлѣбѣ* 13зв., *пѣдѣи* 21зв.; *дайте илѣтѣ вѣи ести* 74зв., *паскоу со вѣеникѣ мои и емѣ* 139. Логічно допустити в написанні *примѣте идѣте* вияв *ě > *и* [i'id'ime] 'їжте'. У річищі зазначених написань допускаємо поплутування початкового *йе* > *и* в слові *икѣ*: *или икѣ рабѣ* Л XV/31 (у порівнюваних текстах – *кѣи*) 102зв., тобто в мовленні, можливо, було [i'eki].

Поплутування *о / у* мають місце насамперед у напрямі *у > о*. І. Свенціцький виокремив такі приклади: *посоушьствонѣте* 27зв.^I, *посоушьствонѣте* 98зв.^{II}, *тродитеса ... тродѣшаса ... оу тродѣ* 28^I, *народѣ гѣлахо* 35^I, *вѣроуєши* 37зв.^I, *сводѣтеса* 39зв.^I, *водѣте* 51^I, *не многоце* 51зв.^I, *разомѣти* 57зв.^I, *пасоуєи* 58зв.^{II}, *горошну зерноу* 69^{II}, *минолѣ естѣ* 74зв.^{II}, *наочи нѣи* 96^I, *плакахоу* 156зв., додамо ще: *сложкоу* 18, *разлоуєтъ* 65. Значно менше *о > у*: *верѣгѣша* 29зв.^I, *поу поутѣи* 117^{II}, *сѣ посоухѣи* 118, *скузѣ* 89^I 59, додамо ще *воуѣи* /*богуѣи*/ 18. Подібні написання в євангеліях з українських, передовсім галицько-волинських, скрипторіїв – не рідкість⁶⁰.

У пам'ятці виявлено дуже багато випадків властиво українських форм префіксальних дієслів, похідних від *и-ти*: *придѣтъ година* (у порівнюваних текстах – *придѣтъ/придѣтъ*, збіжність із Л.Є. 15зв. *прѣидѣтъ*) 18; *придоуѣ* (у порівнюваних текстах – *придоуѣ*, збіжність із Є.Є. с. 65, Л.Є. 20 *придоуѣ*) 24зв.; *придоу* (у порівнюваних текстах – *придоу*, збіжність із Л.Є. 36зв. *придоу*) 39зв.; *приди придѣтъ* (у порівнюваних текстах – *приди придѣтъ*, збіжність із Б.Є. 37зв. *приди придѣтъ*, Л.Є. 123зв. *прѣїдѣ прѣїдѣтъ*) 95зв.; *овидоша* (у порівнюваних текстах – *овидоша*, збіжність із Л.Є. 27зв. *овидоша*) 31 та ін. Такі приклади відзначали й інші дослідники давньоукраїнських пам'яток⁶¹.

Засвідчено кілька прикладів написання *а* відповідно до *о: *лоукаванѣа* 181 (у порівнюваних текстах – *лоукованѣа*) 81зв.; *прашахоу* (у порівнюваних текстах – *прошахоу*, збіжність із Ор.Є. 84, Л.Є. 168зв. *прашахоу*) 81зв. та надпоправні, *о* на місці *а*: *мѣа магдолѣни* (у порівнюваних текстах – *магдалѣни*) 92; *лопота* /з виправленням *лопѣта*/ (у порівнюваних текстах – *лопѣта*) 171. Такі ж поодинокі приклади

⁵⁶ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 24–25.

⁵⁷ Ареал поширення вимови [uz'iti, шч'is't'e] – надністрянські говірки. Атлас української мови. В трьох томах. Том другий. К., 1988. Кк. 41, 43.

⁵⁸ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 393

⁵⁹ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 392.

⁶⁰ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 25.

⁶¹ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 22; Німчук В., Осінчук Ю. Мовні риси Бучацького Євангелія ... С. 23.

зазначеного явища трапляються чи не в усіх текстах українських редакцій⁶². Однак у випадку з досліджуваним Лвр.Є. відзначимо й низку інших, які І. Свенціцький також наводить у контексті «акання» – *ε*, *Ѣ* > *a*: *ѡваца* 25зв.¹, *алчана* 120¹ (Х.Є. 111зв., Л.Є. 170зв. *алчѡна*, Ор.Є. 85зв. *алчѡна*), *с вачера* (Д.Є. с. 464, Б.Є. 124, Є.Є. с. 202 *сѣ вечера*) 142¹, *въсплачѡтеса* 146зв.¹¹, *прадасть* (Д.Є. с. 499, Х.Є. 143зв. *прѣдасть*) 151зв.¹¹, *маркоурина* 165¹, *Климанта* 166зв.¹¹, 172зв.¹¹, 179¹, *вѣдѣше* (Д.Є. с. 321, Б.Є. 58зв. *вѣдѣше*) 105¹¹, *исцѣлѣхоуса* 181зв.¹ та *и, ѡ* > *a*: *ака* 100зв.¹, *фесѡфалакта* 175зв.¹¹, *старѡишанамѡ* 183зв.¹¹⁶³. У порівнюваних текстах більшість подібних написань відсутня. Хоча, наприклад, *климанта* засвідчено в Д.Є. с. 534 та Є.Є. с. 306. Майже в усіх випадках появу попереднього «а» можна прокоментувати впливом наступного або навпаки. Таке написання лише одного разу трапляється у І писаря /до 61зв./ – *ѡваца* 25зв. Усі інші – у І /після 64зв./ та III.

У підсистемі консонантизму привертає увагу відображення як твердості, так і м'якості *p*: твердість – *oу* ваграницю (у порівнюваних текстах – *oу* вагрѡницю, збіжність із Л.Є. 123зв. *ваграницю*) 95зв.; *вѣ ѡзеро гороуѣ* (у порівнюваних текстах – *гороуѣ*, збіжність із Х.Є. 98зв. *гороуѣ*) 111; *таже ѡсть прѡмо вама* (у порівнюваних текстах – *прѡмо*) 117; м'якість – *возметѣ тако же ис пирю* (у порівнюваних текстах – *пирю*, збіжність із Л.Є. 199 *пирю*, пор. ще в Є.Є. с. 219 *принѣтъ спирю*) 139зв. Засвідчено кілька випадків написання *ь* після *p* у кінці складу, але в кінці рядка при переносі: *до верѣ-хоу ... поуерѣ-пѣте ... арѣ-хитриклинѣ* 10; *по сѣвѣрѣ-никоу* 76. На цьому ж арк. 76 написано при переносі без *ь*: *до пер-вѣхѣ* та без переносу *царѣство* (у порівнюваних текстах – *црѣтво*). Приклади із кінцевим *ь* при переносі, безперечно, не фонетичні, а є залишком писемної давньої руської традиції читання та писання по складах⁶⁴.

Відповідно до південнослов'янських рефлексів давніх **dj*, **zdj* (жд) у досліджуваній пам'ятці часто маємо ж або жѡ⁶⁵. До наведених І. Свенціцьким прикладів додамо ще *дожѡ* (Д.Є. с. 135, Х.Є. 34зв. *дождѣ*, Ор.Є. 7зв. *дѣждѣ*, Др.Є. 31зв. *дожѣ*, збіжність із Л.Є. 52зв. *дожѡ*) 51зв.

У Лвр.Є. широко засвідчене явище одзвінчення початкового *c* перед дзвінком після занепаду зредукованих: *члѣка здрава* (у порівнюваних текстах – *сѣдрава/сдрава*, збіжність із Л.Є. 19 *зѣдрѡа*) 23зв.; *и зѣвѡраѣтъ* (у порівнюваних текстах – *сѣвѡраѣтъ/сѡвѡраѣтъ*) 28; *да нѣ извѡра* (у порівнюваних текстах – *ѡ сонѡмищѣ/и сонѡмищѣ*, збіжність із Л.Є. 33 *исѣ изѣвѡра*) 35зв.; *принѣдѣ ѡъ оу зѡрѣ* (у порівнюваних текстах – *вѣ сѣвѡрѣ*, збіжність із Л.Є. 57 *во зѡрѣ*) 55зв.; *здрави* (у порівнюваних текстах – *сѣдравѡи/сдравѡи*, збіжність із Л.Є. 59зв. *здрави*) 58; *здѣ* (у порівнюваних текстах – *сѣдѣ*) 80; *сѣ ножа здѣ два* (у порівнюваних текстах – *сѣдѣ/сдѣ*, збіжність із Л.Є. 199 *сѣ здѣ*) 139зв.; *нѣ зѡраѣтъ* (у порівнюваних текстах – *сѣвѡраѣтъ*) 97; *и зѡвѡрѡтъ сѡ* (у порівнюваних текстах – *сѣвѡрѡтъ сѡ/сѡвѡрѡтъ сѡ*) 119зв.

Про вимову [г], а не [г'] в мовленні писарів Лвр.Є. свідчать написання: *анѡлѣты вѣѡа* (у порівнюваних текстах – *анѡлѣты*) 5; *изнѡни* (у порівнюваних текстах – *изгѣнѡни*) 35зв.; *ѡюпетѣ ... вѣ ѡюптѣ* (у порівнюваних текстах – *ѡгупетѣ ... вѣ ѡгуптѣ*) 168зв. І. Свенціцький відносить до ілюстрації цієї зміни й приклади: *ѣда* 22¹, *вѣство* 115зв.⁶⁶. Зауважимо, в порівнюваних текстах також засвідчено такі написання (пор. Д.Є. с. 372, Б.Є. 83зв., Ор.Є. 78, Л.Є. 161 – *вѣство*).

Строкату картину знаходимо в пам'ятці щодо вживання початкових голосних у префіксах *ис-*, *из-* та інших звуків у запозичених словах. У низці написань цей початковий *и-* втрачено: *ѡлѡнѡа сѡдѡитѣ* (у порівнюваних текстах – *исѡдѡитѣ*) 64зв.; *по згнѡнѡи вѣ вѣкѣ* (у порівнюваних текстах – *по изгнѡнѡи*) 112, як і в назві міста Іерусалим: *ѡ ирѡлма* (у порівнюваних текстах – *ѡ иврѡлма*, збіжність із Є.Є. с. 133 *ѡ ирѡлѡ*) 89, в апелятивах, похідних від чужих онімів: *ѡюдоу скарѡвѡдѣскаго* 67зв. – властиве всім порівнюваним текстам – *скарѡвѡтѣскаго*. Про написання *ста прѣдо гѣѡнѡмѣ* и *вѣпрѡси* и *гѣѡнѡмѣ* 151 зауважимо, що в більшості порівнюваних євангелій українських редакцій, крім М.Є. та Ор.Є., зазначена структура (без початкового *и*) була властива, яка й поширилася згодом з негативною конотацією в українському народному мовленні⁶⁷. Але така вимова й написання, очевидно, витворені не на українському ґрунті, а принесені з південнослов'янських протографів, пор. *гѣѡнѡмѣ ... гѣѡнѡмѣ* /Вп, Ју, Лс, Мр, Тр Матф.,

⁶² Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 26; Німчук В., Осінчук Ю. Мовні риси Буцацького Євангелія // Буцацьке Євангеліє XII–XIII ст. К., 2017. С. 15.

⁶³ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 393.

⁶⁴ Жуковская Л. П. Апракос Мстислава Великого – рукопись конца XI (рубежа XI–XII) века // Апракос Мстислава Великого. Изд. подг. Л. П. Жуковская, Л. А. Владимірова, Н. П. Панкратова. Под ред. Л. П. Жуковской. Москва, 1983. С. 24; Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 18;

⁶⁵ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 391.

⁶⁶ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 391.

⁶⁷ Німчук В. Євсевієве Євангеліє ... С. 22.

с. 151/, на що вказував також і В. Німчук⁶⁸. Таку саму тенденцію (редукції початкового *и*) простежуємо в написанні *дасть іаковъ исифоу* (у порівнюваних текстах – *іаковъ исифоу*) 263в. Лише в Лвр.Є. засвідчено антропонім *настасъѣ* (Х.Є. 157зв., Ор.Є. 127 *анастасиѣ*, Л.Є. 234зв. *анастасиѣ*) 337. Можливо, в написанні *оухоульнѣ глѣ* (у порівнюваних текстах – *хоульнѣпа/хоульнѣ*) 118зв. переписувач ужив префіксальний дериват *о-хоульнѣ* із характерною для цієї пам'ятки заміною *о > у*.

Запозичені імена писарі Лвр.Є. передавали нерідко відповідно до місцевої української традиції: *ко иваноу* (у порівнюваних текстах – *кѣ иваноу/ кѣ иваноу*, збіжність із Л.Є. 10зв. *ко иваноу*) 7; *иродѣ илѣ* *ивана* (у порівнюваних текстах – *ирана/ивана*) 70; *и иванѣ крѣтлѣ* (у порівнюваних текстах – *и иванѣ/о ианѣ*) 73зв.; *вѣ же иванѣ* (у порівнюваних текстах – *ианѣ/иванѣ*, збіжність із Л.Є. 242зв. *иванѣ*) 170зв., *памлѣ стѣ влаѣ* (у порівнюваних текстах – М.Є. с. 261 *алѣ*, Ор.Є. 136 *алѣ*, Др.Є. 174зв. *алѣ*, збіжність із Л.Є. 249 *олексъ*) 176; *мѣре его иленѣ* (у порівнюваних текстах – *еленѣ*, збіжність із Є.Є. с. 305 *иленѣ*, Др.Є. 176 *еленѣ*) 178зв. При написанні чужих власних назв із невластивими для української фонетики звуками писарі Лвр.Є. нерідко допускали різноманітні заміни, які й зараз характерні народному мовленню: *придоша вѣ весь ии же илѣ гевсимани* (у порівнюваних текстах – *гевсимани*, Ор.Є. 82 *гевсимани*, збіжність із Х.Є. 108зв. *гевсимани*) 118; *марфѣ* (у порівнюваних текстах – *марфѣ/марфѣ*) 118; *мунѣ мамелѣ* (у порівнюваних текстах – *мамелѣ/мамелѣ*) 164; *прѣного фѣухтиста ... фѣуктиста* 169зв.

Можливо, написання *вѣторниѣ* у назві глави *вѣ стѣни великѣни вѣторниѣ* 132зв. варто трактувати як лексикалізований приименниково-іменниковий новотвір. У порівнюваних текстах засвідчені переважно скорочені записи: Д.Є. с. 437 *вѣ вѣ" заоу" страѣтнѣ*, Є.Є. с. 183, Б.Є. 111зв. *вѣ втоѣ*, Х.Є. 125 *вѣ стѣни великѣни вѣторниѣ*, Л.Є. 189 *во втоѣ вѣ*. Лише в Др.Є. 133 – *во вѣторниѣ великѣна*. Звідси не виключаємо в Лвр.Є. і мультиплікації приименника *в*. При цьому варто зважити ще й на написання *прѣ" во вѣторниѣ* 157. Потрактування І. Свенціцького *оу водрѣ*⁶⁹ як вставного *в* та Т. Фределювни *водрѣ* (цсл. *одрѣ*), *вѣни* (цсл. *они*) як вторинного *в* перед голосним⁷⁰ помилкові: *и пристоуплѣ косноуѣв одрѣ* 91зв., а не *оу водрѣ* (пор. М.Є. с. 116, Д.Є. с. 267 *косноуѣв одрѣ*, Є.Є. с. 135 *кѣсноуѣвѣ вдрѣ*); *оустани в одрѣ твои и возми* 124зв., а не *водрѣ* (пор. Д.Є. с. 414 *вѣстани вѣзьми одрѣ свои*, Х.Є. 118зв. *вѣстани возми вдрѣ свои*); *вѣни вѣдоша іѣа*, а не *вѣни* (пор. Д.Є. с. 490, Х.Є. 141 *воини елѣше іѣа*).

У підсистемі морфологічних форм привертають увагу числівникові утворення на позначення назв другого десятка з африкатизованими фіналями на *-цѣть*: *дванадцѣть* и *ѣ стадин* 13зв.; *рѣ" же іѣ" шѣбѣманадцѣть* 22; *ѣ мастомацѣть хлѣбѣ* 30; *шѣбѣманадцѣть оуѣнка своѣа* 49; *вѣ єдиноу же надцѣть годинау* 76; *призва іѣ" шѣбѣманадцѣть оуѣнка ... двоюнадцѣть лѣтоу* 99зв.; *со двѣбѣманадцѣть айѣа* 113; *приидѣ со двѣбѣманадцѣть ... єдинѣ ѿ двоюнадцѣть* 117зв.; *поиѣтѣ іѣ" шѣбѣманадцѣть вѣеникѣ* 126; *не двѣ ли надцѣть годинѣ неѣа во дѣи* 127зв.; *пѣтинадцѣть поприѣ* 128; *ѿ числа шѣбѣманадцѣть* 138зв.; *єдиномоунадцѣть* 158зв. У жодному з порівнюваних євангелій подібних форм не засвідчено. Про описки, зрозуміло, тут не йдеться. В українських пам'ятках найдавніші приклади з такими африкатизованими фіналями датовані другою половиною XIV ст. – *шѣстьцѣтого* від 1366р.⁷¹ Більше прикладів з'являється в XV ст. – *дванаицѣ(т)* від 1421р.⁷² Найдавніший вияв у слов'янських мовах квантитатива на *-цѣть* засвідчено в Рязанській кормчій 1284 р. – *шѣтинадѣцѣть лѣт или семинадѣцѣть*⁷³, появу якої небезпідставно пов'язують із київським списком, переписаним з південнослов'янського протографа. Звертає увагу на ці форми й Т. Фределювна, зауважуючи, що написання *пѣти на дѣцѣть*, *шѣа на дѣцѣть*, *єдиномоу на дѣцѣть* свідчать про скорочення й утрату автономії числівником '10', тому й з'являються форми *-дѣцѣть*⁷⁴. О. Жолобов не схильний вбачати в таких написаннях автономію, стверджуючи, що попри фонетичні перетворення, компонент *надѣцѣть* тут іще не суфікс, а незмінна частина складного синтаксичного слова⁷⁵. Очевидно, думка російського лінгвіста слушна, оскільки не засвідчено випадків відмінювання фіналі *-дѣцѣть*, а також маємо приклади написання цього африкатизованого варіанта окремо від першої частини: *не двѣ ли на дѣцѣть*. І. Свенціцький у своєму дослідженні ніяк не прокоментував цих утворень.

⁶⁸ Німчук В. Євсевіє Євангеліє ... С. 23.

⁶⁹ Свенціцький І. Лавришівське Євангеліє ... С. 392.

⁷⁰ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 122.

⁷¹ Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. У двох томах. Том 2. / Ред. тому Л. Гумецька, І. Керницький. К., 1978. С. 559.

⁷² Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. У двох томах. Том 1. / Ред. тому Л. Гумецька, І. Керницький. К., 1977. С. 287.

⁷³ Историческая грамматика древнерусского языка. / Под. ред. В. Б. Крысько. Т. IV. Жолобов О. Ф. Числительные. Москва, 2006. С. 264.

⁷⁴ Friedelówna T. Ewangelia Ławryszewski ... С. 146.

⁷⁵ Историческая грамматика древнерусского языка. / Под. ред. В. Б. Крысько. Т. IV. Жолобов О. Ф. Числительные. Москва, 2006. С. 264.

Писарі Лвр.Є. часто використовували успадковану і в подальшій мовній практиці характерну для українського мовлення флексію *-ови*: *сложбоу (!)* приносити воїви +/вїи Ар, Вп, Тр Иоан., с. 73/ (у порівнюваних текстах — *боу*) 18; *свѣтъъ мироуи* (у порівнюваних текстах — *мироу*, збіжність із /Ју, Тр Иоан., с. 38/) 24; *къ їви* (у порівнюваних текстах — *їоу*) 92зв.;

У написаннях *кто родитьса свѣшьше 5*, *силоу свѣшьше 37* (у порівнюваних текстах — *сѣвьше*, збіжність лише в одному фрагменті із Л.Є. — *свѣшьше 34*) засвідчено проміжну стадію витворення форми вищого ступеня на шляху до укр. *вище*. Така модель поширювалася й для витворення інших компаративів: *злїшьше себе* (у порівнюваних текстах — *злѣишь / зьлѣишь*) 57.

Очевидно, в досліджуваній пам'ятці вперше в українській писемній практиці виявлено займенникову форму *той: оу той днѣ* (у порівнюваних текстах — *оу тѣ днѣ*, пор. ще /тѣи Вп, Кр Иоан., с. 20/) 21. В українській мові найраніша із відомих фіксацій — 1369р.⁷⁶

Лише в Лвр.Є. засвідчено прислівник: *придѣте вѣ сами оу поусто мѣсто шсоуѣ* (у порівнюваних текстах — *шсоуѣ*) 79зв. та числівниковий займенник *коликратѣ вѣсхотѣхѣ сѣврати чада* (у порівнюваних текстах — *коликратѣ/коликратѣ*) 101зв. І перше, і друге, можливо, є новотвором лавришівського писаря (або писаря невідомого нам протографа). У старослов'янських та східнослов'янських лексиконах занотовано: *осов, осовѣ, осовѣтъ, осовѣкъ, осовѣнѣ, осовнѣ, осовно*⁷⁷ та *коликратѣ*⁷⁸. Звернімо увагу на окреме написання у порівнюваному фрагменті з прислівником *шсоуѣ* в Х.Є. 63 — *придѣте ... єдини*.

Багато виявлено дієслівних розмовних форм. Передовсім це утворення з редукованою фіналлю дієслів II — III особи однини тепер. часу: *кто тебе ище оубити* (у порівнюваних текстах — *ищеть*) 23зв.; *кто ѡстѣнѣе тебе воуде званѣхѣ* (у порівнюваних текстах — *воудеть*, збіжність із Х.Є. 98 *воуде*) 110зв.; *кѣи оубо воли воуде вѣзлежан ли* (у порівнюваних текстах цього дієслова немає — *кѣи оубо воли вѣзлежан ли*) 120зв.; *нѣ имашь изѣти ѡтоудоу* (у порівнюваних текстах — *нѣ имаши*) /тут не виключаємо зміну, пов'язану з характерною для писарів пам'ятки рефлексцією *ь — є — и*/ 101; *видиш ли си великата зданѣа* (у порівнюваних текстах — *видиши*) 115; *ѡселѣ воуде снѣ* (у порівнюваних текстах — *воудеть / воудѣтъ*) 121зв.⁷⁹; форми II особи однини наказового способу: *даи же ми пити* (у порівнюваних текстах — *дажь*, збіжність із Л.Є. 22 *даи*) 26зв.; *даи же намаѣ* (у порівнюваних текстах — *дажь*, збіжність із Л.Є. 124зв., Др.Є. 81 *даи*) 96; *помажь главоу твою* (у порівнюваних текстах — *помажи*) 123⁸⁰. Важко однозначно прочитати написання *во истиноуѣ сѣвѣлѣ с нимѣ* (у порівнюваних текстах — *во истиноуѣ и сѣ вѣ с нимѣ/ѡ ниѣхѣ*) 121. Очевидно, лавришівський писар допоміжне дієслово *ѣтъ* написав-таки в редукованому вигляді — *ѣ*: *во истиноуѣ ѣ сѣ вѣлѣ с нимѣ*. У практиці українських копіїстів такі написання — не рідкість. Низку редукованих форм цього дієслова знаходимо в Д.Є. та Є.Є.⁸¹, а також і в більш ранніх давньоукраїнських текстах⁸². Ймовірно, що такі вербати на українському ґрунті були лише підтримані, оскільки відомі й південнослов'янським спискам, які могли виступати протографами /Иоан., с. 97; Матф., с. 49/⁸³. У річищі сказаного зауважимо, що у відповідних фрагментах, де, наприклад в Д.Є., написано *ѣ*, у Лвр.Є. послідовно — *ѣтъ*. В аналізованій частині писар, треба думати, свідомо переробив текст.

Окремо слід звернути увагу на мову двох вставок. Перша — канун (арк. 14зв. та 15), друга (арк. 174) — півустав, можливо поч. XV ст.⁸⁴, вставлена в місяцеслів за лютий місяць, а за змістом — читання від Мт XXVI/27–44 і Л XXII/43–45.

⁷⁶ Словник староукраїнської мови ... Том 2. С. 441.

⁷⁷ Срезневский И. И. Словарь древнерусского языка. Репринтное издание. Том второй. Ч.1. Москва, 1989. С. 731–732; Словарь русского языка XI–XVII вв. / Гл. ред. Д. Шмелев. Вып. 13. Москва, 1987. С. 127–128; Словник староукраїнської ... Том 2. С. 95.

⁷⁸ Словарь русского языка ... Вып. 7. Москва, 1987. С. 257; Slovník jazyka staroslověnského. / Hlavní redaktor Jozep Kurz. Т. II. Praha, 1973. С. 42, 567–568.

⁷⁹ Написання без *-ть* у формах дієслів третьої особи одн. відомі в найдавніших українських пам'ятках від XI ст.: *напише* ОЕ, *вѣдає* Ју, *вѣде*, *нарицає*, *вѣває* Зб. Святослава 1073. Див.: *Соболевский А. И.* Лекции по истории русского языка. /Изд. 5-е стереотипное. Москва, 2005. С. 249.

⁸⁰ Пор. також: *Бузук П.* Говірка Луцької Євангелії... С. 131.

⁸¹ *Осінчук Ю.* Живописні риси в Добриловому Євангелії 1164 року // Добрилове Євангеліє 1164 року. / Упорядник Ю. Осінчук. Відп. ред. В.Німчук. Львів, 2012. С. 32; *Німчук В.* Євсевієве Євангеліє ... С. 33.

⁸² *Соболевский А. И.* Лекции ... С. 249.

⁸³ Див. ще в Остромировому Євангелії: *чѣто ѣ теѣѣ ты по мѣнѣ иди* Ів. XXI/22, 53зв.; *чѣто ѣ нама и теѣѣ* Мт VIII/29, 65зв. Цит. за вид: Остромирово Євангеліє 1056–1057. По изданию А. Х. Востокова. Москва, 2007.

⁸⁴ Пор. ще: *Свенціцький І.* Лавришівське Євангеліє ... С. 387.

Накреслення букв кануну загалом збігається з І почерком Лвр.Є.

Мова кануну цілком узгоджується із рештою євангельських читань. Тут виявляємо характерні написання з «новим Ъ»: *всѣкълы, младѣньца, вѣздѣна, дшѣвнѣюю*; поплутування *ь — є: оуѣзвеленаго*; характерний південноруський рефлекс у похідному від **skʷb-*: *скѣрки*; поплутування *у — в: вѣтѣла, оуздѣханыа, оукоуѣкъ носифѣ с никодимомѣ*, а також інші типові українські рефлекси: *осифѣ, всѣхѣ мѣтѣри*.

У вставці XV ст. маємо також виразну українську фонетику, зокрема, виявлено написання *у* відповідно до **o* в закритому складі: *грѣхѣуѣтъ ... ноуѣць ... 174; гѣа оуѣѣкоуѣмѣ своимѣ ... доуѣндеже ... вѣздѣоуѣжно 174зв.* (в основному тексті лише один такий вияв: *домоуѣвѣнѣмѣ*), **ě > u: поѣдѣте ... вѣдите*, приклади «нового Ъ»: *вѣставѣнѣнѣ 174*, характерний південноруський рефлекс у словах *скѣрѣѣти ... прискѣрѣна 174зв.*, поплутування *е — и: поѣдѣте /інф./, да не вѣнѣдѣте /нак.сп./*. Очевидно, впливом живого мовлення також можна пояснити засвідчену на цьому ж аркуші форму М.в. одн. займенника *мой — по воскрѣнѣ моим* (< **тојетѣ*) 174.

Проведений текстологічний та мовний аналіз пам'ятки дозволяє зробити такі висновки.

1. Одним із протографів для писарів Лвр.Є. було Галицько-Волинське Tr. Такий висновок підтверджується й стилем виконаних мініатюр обох євангелій. Інші частини переписували писарі, де нерідко бачимо поєднання кількох почерків на одній сторінці. Для них протограф установити складніше. Допускаємо, що для деяких циклів частини, яку переписував III писар, такими могли бути Є.Є., Х.Є., Ор.Є. Частина тексту (писарі I /після арк. 64зв./ та III), мабуть, переписана з якогось південнослов'янського списку.
2. Порівняльний аналіз мови досліджуваного кодексу з іншими євангеліями цієї доби дає всі підстави стверджувати, що більшість мовних явищ мають паралелі в порівнюваних текстах, створених в українських скрипторіях. Найбільше збіжностей на всіх рівнях виявлено з Л.Є. Особливо це помітно на прикладі звукових та морфологічних особливостей.
3. Надзвичайно цінні факти дає досліджуване Євангеліє для пояснення генези деяких мовних особливостей. У пам'ятці вперше в українській писемній практиці засвідчено:
  - написання Ъ на місці **o* в новому закритому складі: *пѣтѣм/по тѣм, ѡ самѣмѣ* (М.в., одн. *самѣ*), *тѣи* (М.в., одн. *та*);
  - квантитативи на *-дцѣтъ*: *дванадцѣтъ, ѡвѣдванадцѣтъ, ѡбанадцѣтъ, двоюнадцѣтъ, двѣдванадцѣтъ, ѡ двоюнадцѣтъ, пѣтинадцѣтъ, єдиномоуѣнадцѣтъ*;
  - займенникову форму *той*: *оуѣ тон днѣ*;
  - прислівник *ѡсѣгы*.

Водночас, якщо прийняти датування цієї пам'ятки кінцем XIII ст., то варто зважити й на інший факт: упродовж подальших майже 100 років зазначених вище мовних рис у відомих на сьогодні українських текстах не було виявлено.

4. Певні міркування можна висловити щодо мови порівнюваних апракосів. Наприклад, Ор.Є. та Др.Є. демонструють очевидну текстуальну близькість із євангеліями інших українських редакцій, однак у мовному плані дещо відрізняються від галицько-волинської групи. Так, в Ор.Є., як і в М.Є., із усіх порівнюваних виявлено небагато діалектних рис (кілька прикладів з характерними українськими рефlekсами *тоѣкъ 12зв., в соѣкъ 13, *ě > u* від *сѣвѣдѣтел- 26, 100, 119зв., Ъ=и прѣторѣ 118зв.*). Якщо допустити, що Ор.Є. написано в другій половині XIII ст., то в ньому узус як пам'ятки церковнослов'янської руської редакції, порівняно з євангеліями цього періоду – Х.Є., Б.Є., Є.Є., витримано найпослідовніше. Можливо, мали рацію дослідники, які датували створення Ор.Є. дещо раніше й локалізували в київському скрипторії. У Др.Є. не виявлено в порівнюваних фрагментах низки характерних для євангелій галицько-волинської редакції рис, як-от: написання *скѣрѣ-*, переходу *ь, ѣ* перед йотованими *та и в ѣ, и*, поплутувань *є — и*, поплутувань *ѣ — и* (засвідчили в поодиноких випадках лише після задньоязикових: *никии 32, в мѣкъки рѣзѣты 32зв.*), дуже рідко «новий Ъ»: *оуѣѣнѣнѣ 11*; натомість маємо *i < *ě: сѣвѣдѣтельствоуѣю 6зв., сѣвѣдѣтельствоуѣите 9зв., вѣроуѣимѣте 20зв., привѣдите ми 49, прѣвѣдимѣтъ 76зв., глѣте /нак. мн./ 79зв.*, поплутування Ъ — *и: двѣ пѣтиѣкъ 31, вѣтъ тѣмниѣкъ 32зв.*; займенникові форми: *по соѣкъ 3, о тоѣкъ 142зв.*, напис імені *олѣнѣты 176*. У пам'ятці виявлено очевидні північноруські (псковсько-новгородські) діалектні рефлекси:

поплутування *ч – ц*: на пѣсѣчѣ 31зв., ѹвѣтъѹ польскаго 32, тоцьѹ 33зв., снѣ ѹлѣць 49, ѡцю твоєму 123, наричаємѹю 142зв., ичѣлѣтъ 163зв., болацѣга ичѣлѣтъ 164; *ч – з*: сѣниде дожгѣ 31зв.; *-ро-* у слові ѡкроєтъ (у всіх порівнюваних – ѡкрѣєтъ/ѡкрѣти) 33зв. Можливо, це Євангеліє переписували носії псковсько-новгородського діалекту з якогось українського протографа.

5. Мовні особливості всіх частин досліджуваного Лвр.Є. однозначно дають підстави стверджувати: або їх писали українські писарі в одному з галицько-волинських скрипторіїв і внесли в текст сотні виразних місцевих мовних явищ, або існували невідомі нам протографи з очевидними українськими розмовними рисами, з яких переписано (можливо, й у Лавришівському монастирі) деякі частини цього Євангелія.

Список джерел

- Б.Є.** — Буцацьке Євангеліє XII–XIII ст. Підгот. до вид. Ю. В. Осінчук / Відп. ред. В. В. Німчук. К., 2017.
- Д.Є.** — Добрилове Євангеліє 1164 року. Упорядник Ю. В. Осінчук / Відп. ред. В. В. Німчук. Львів, 2012.
- Др.Є.** — Друцьке Євангеліє XIV ст. Інтернет-ресурс. Зберігається в Бібліотеці Сибірського відділення РАН, збір. М. Тихомирова №1.
- Є.Є.** — Євсевієве Євангеліє 1283 року. Вид. підгот. Г. П. Арполенко, З. Г. Козирева, Г. І. Лиса, В. В. Німчук, К. С. Симонова, Г. Х. Шербатюк / Відп. ред. В. В. Німчук. К., 2001.
- Лвр.Є.** — Лавришівське Євангеліє XIII–XIV ст. Зберігається в бібліотеці Музею Чарторийських у Кракові. 2097 IV.
- Л.Є.** — Луцьке Євангеліє XIV століття. Видання факсимільного типу. — К.: Горобець, 2011.
- М.Є.** — Апракос Мстислава Великого. Изд. подг. Л. П. Жуковская, Л. А. Владимировна, Н. П. Панкратова / Под. ред. Л. П. Жуковской. М., 1983.
- Ор.Є.** — Оршанське Євангеліє XIII ст. Інтернет-ресурс. Зберігається в НБУ імені В. Вернадського. ДА/П. 555
- Х.Є.** — Холмське Євангеліє XIII ст. Видання факсимільного типу. К.: Горобець, 2015. — 384 с., іл.
- Ar** — Архангельське Євангеліє 1092 р., укр., короткий апракос. Російська державна бібліотека, ф. 178, № 1666.
- As** — Ассеманієве Євангеліє XI ст., короткий глаголичний апракос. Ватикан, Cod. Slav. 3.
- Bn** — Баницьке Євангеліє кін. XIII — поч. XIV ст., блг., тетр. Софія, НБКМ, 847.
- Db** — Добромирове Євангеліє XII ст., блг., тетр. Російська національна бібліотека, Q.п.І.55.
- Gf** — Євангеліє бл. 1284 р., срб., повний апракос. Російська національна бібліотека, збір. Гільфердинга 1.
- Gl** — Галицьке Євангеліє 1144 р., укр., тетр. Державний історичний музей (Москва), Син. 404.
- Gr** — Євангеліє кін. XIII — поч. XIV ст., блг., тетр. Російська державна бібліотека (Москва), ф. 87 (Григоровича), 10.
- Ju** — Юрійське Євангеліє 1119–1128 рр., укр., повний апракос. Державний історичний музей (Москва), Синод. 1003.
- Kr** — Карпинське Євангеліє кін. XIII ст., блг., повний апракос. Державний історичний музей (Москва), збір. Хлудова 28.
- Lc** — Євангеліє М. П. Лихачова кін. XIII — поч. XIV ст., блг., тетр. Санкт-Петербурзький інститут історії РАН, ф. 238, оп. 1, № 223.
- Mr** — Мирославове Євангеліє кін. XII ст., срб., повний апракос. Белград, Народний музей, 1538.
- OE** — Остромирове Євангеліє 1056–1057 рр. укр., короткий апракос. Російська наукова бібліотека (Москва), Ф.п.1.5.
- Ov** — Євангеліє першої пол. XIV ст., сх.-слов., повний апракос. Російська державна бібліотека (Москва), ф. 209 (Овчинникова), 1.
- SK** — Саввина книга кін. XI — поч. XII ст., короткий апракос. Російський державний архів давніх актів, ф. 381, 14.
- Tr** — Типографське Євангеліє XII ст., укр., тетр. Російська державна бібліотека (Москва), ф. 381, 1.
- Tr** — Галицько-Волинське Євангеліє XII–XIII ст., укр., повний апракос. Збір. Третьяковської галереї (К 5348).
- Uv** — Євангеліє поч. XIV ст., сх.-слов., святковий апракос. Державний історичний музей (Москва), Увар. 379.
- Vk** — Вуканове Євангеліє XIII ст., срб., повний апракос. Російська національна бібліотека (Москва), Ф.п.І.82.
- VI** — Євангеліє кін. XIII ст., сх.-слов., повний апракос. Російська державна бібліотека, ф.113 (Волоколамськ).
- Zg** — Зографське Євангеліє XI–XII ст., глаголичний тетр. Російська національна бібліотека (Москва), Глаг. 1.

Література

- Иоан.** — Евангелие от Иоана в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 1998.
- Матф.** — Евангелие от Матфея в славянской традиции / Изд. подг. А. А. Алексеев, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, М. Б. Бабицкая и др. СПб., 2005.

[1601]	[1887]		[1911]	
Фоліація, при перешитті блоку кн., кириличною цифрою, посередині верхнього поля аркуша, коричневим чорнилом	Пагінація, при перешитті блоку кн., арабськими цифрами, угорі біля корінця, олівцем	Пагінація, бібліотечна, арабськими цифрами, в правому верхньому куті лильового боку аркуша, олівцем	Фоліація, І. Свенціцького, арабськими цифрами, посередині нижнього поля, олівцем	Правильна нумерація, відповідно послідовності аркушів до тексту
I	II	III	IV	V
Ли(ст) ĩ [3]	[1]	1	1	1
ĩ [3зв.]	1			
đ [4]	2	3	2	2
	3			
й [8]	4	5	3	7
	[5]			
š [6]	[6]	7	4	8
	7			
ž [7]	8	9	5	4
	9			
ř [13]	10	11	6	5
	11			
đ [4]	12	13	7	3
	13			
č [5]	14	15	8	9
	15			
č [9]	16	17	9	10
	17			
ā [11]	18	19	10	11
	19			
ā [12]	20	21	11	12
	21			
ā [12] (?)	22	23	12	13
	23			
ā [12] (?)	24	25	13	6
	25			
ā [14]	26	27	14	14
	27			
ā [16]	28	29	15	15
	29			
ā [18]	30	31	16	19
	31			
ā [19]	32	33	17	16
	33			
ā [20]	34	35	18	17
	35			
ā [17]	36	37	19	18
	37			
ā [21]	38	39	20	20
	39			
ā [22]	40	41	21	21
	41			
ā [23]	42	43	22	22

I	II	III	IV	V
	43			
кđ [24]	44	45	23	23
	45			
кč [25]	46	47	24	24
	47			
кš [26]	48	51 [49]	25	25
	49			
кž [27]	50	53 [51]	26	26
	51			
кй [28]	52	55 [53]	27	27
	53			
кѳ [29]	60	57 [55]	28	28
	61			
й [30]	62	59 [57]	29	29
	63			
лā [31]	64	61 [59]	30	30
	65			
лб [32]	66	63 [61]	31	31
	67			
лг [33]	68	65 [63]	32	32
	69			
лđ [34]	70	67 [65]	33	33
	71			
лč [35]	72	69 [67]	34	34
	73			
лš [36]	74	71 [69]	35	35
	75			
лž [37]	76	73 [71]	36	36
	77			
лй [38]	78	75 [73]	37	37
	79			
лѳ [39]	80	77 [75]	38	38
	81			
л [40]	82	79 [77]	39	39
	83			
лā [41]	84	81 [79]	40	40
	85			
лб [42]	86	83 [81]	41	41
	87			
лг [43]	88	85 [83]	42	42
	89			
лđ [44]	90	87 [85]	43	43
	91			
лč [45]	92	89 [87]	44	44
	93			
лš [46]	94	91 [89]	45	45
	95			
лž [47]	96	93 [91]	46	46
	97			
лй [48]	98	95 [93]	47	47
	99			
лѳ [49]	100	97 [95]	48	50
	101			
й [50]	102	99 [97]	49	48
	103			
нā [51]	104	101 [99]	50	49
	105			
нб [52]	106	103 [101]	51	51
	107			

¹ У таблиці помилки в нумерації не відзначаються, правильна нумерація (аркушів – колонка № I, сторінок – колонка № III) подається в квадратних дужках. Коментування щодо особливостей нумерації проведено в дослідженні Л. Гнатенко до цього видання, с. 386–387.

I	II	III	IV	V
–	108	105 [103]	52	52
	109			
нї [53]	110	107 [105]	53	53
	111			
нї [54]	112	109 [107]	54	54
	113			
нї [55]	114	111 [109]	55	55
	115			
нї [56]	116	113 [111]	56	56
	117			
нї [57]	118	115 [113]	57	57
	119			
нї [58]	120	117 [115]	58	58
	121			
нї [60]	122	119 [117]	59	59
	123			
нї [61]	124	121 [119]	60	60
	125			
нї [62]	126	123 [121]	61	61
	127			
нї [63]	128	125 [123]	62	70
	129			
нї [64]	130	127 [125]	63	71
	131			
нї [65]	132	129 [127]	64	72
	133			
нї [64] (?)	134	131 [129]	65	73
	135			
нї [65] (?)	136	133 [131]	66	74
	137			
нї [66]	138	135 [133]	67	75
	139			
нї [67]	140	137 [135]	68	76
	141			
нї [68]	142	139 [137]	69	77
	143			
нї [69]	144	141 [139]	70	62
	145			
нї [70]	146	143 [141]	71	63
	147			
нї [71]	148	145 [143]	72	64
	149			
нї [72]	150	147 [145]	73	65
	151			
нї [73]	152	149 [147]	74	66
	153			
нї [74]	154	151 [149]	75	67
	155			
нї [75]	156	153 [151]	76	68
	157			
нї [76]	158	155 [153]	77	69
	159			
нї [77]	160	157 [155]	78	78
	161			
нї [78]	162	159 [157]	79	79
	163			
нї [79]	164	161 [159]	80	80
	165			
нї [80]	166	163 [161]	81	81
	167			
нї [81]	168	165 [163]	82	82
	169			
нї [82]	170	167 [165]	83	83
	171			
нї [83]	172	169 [167]	84	84
	–			

I	II	III	IV	V
пї [84]	173	171 [169]	85	85
	174			
пї [85]	175	173 [171]	86	86
	176			
пї [86]	177	175 [173]	87	87
	178			
пї [87]	179	177 [175]	88	88
	180			
пї [88]	181	179 [177]	89	89
	182			
пї [89]	183	181 [179]	90	90
	184			
пї [90]	185	183 [181]	91	91
	186			
пї [91]	187	185 [183]	92	92
	188			
пї [92]	189	187 [185]	93	93
	190			
пї [93]	191	189 [187]	94	94
	192			
пї [94]	193	191 [189]	95	95
	194			
пї [95]	195	193 [191]	96	96
	196			
пї [96]	197	195 [193]	97	97
	198			
пї [97]	199	197 [195]	98	98
	200			
пї [98]	201	199 [197]	99	99
	202			
пї [99]	203	201 [199]	100	100
	204			
пї [100]	205	203 [201]	101	101
	206			
пї [101]	207	205 [203]	102	102
	208			
пї [102]	209	207 [205]	103	103
	210			
пї [103]	211	209 [207]	104	104
	212			
пї [104]	213	211 [209]	105	105
	214			
пї [105]	215	213 [211]	106	106
	216			
пї [106]	217	215 [213]	107	107
	218			
пї [107]	219	217 [215]	108	108
	220			
пї [108]	221	219 [217]	109	109
	222			
пї [109]	223	221 [219]	110	110
	224			
пї [200 / пї 110] (?)	225	223 [221]	111	111
	226			
пї [201 / пї 111]	227	225 [223]	112	112
	228			
пї [202 / пї 112]	229	227 [225]	113	113
	230			
пї [203 / пї 113]	231	229 [227]	114	114
	232			
пї [204 / пї 114]	232	231 [229]	115	115
	233			
пї [205 / пї 115]	234	233 [231]	116	116
	235			
пї [206 / пї 116]	236	235 [233]	117	117
	237			

I	II	III	IV	V
cž [207 / pži 117]	238	237 [235]	118	118
	239			
cñ [208 / pñi 118]	240	239 [237]	119	119
	241			
cō [209 / pōi 119]	242	241 [239]	120	120
	243			
č [300 / pč 120]	244	243 [241]	121	121
	245			
tā [301 / pā 121]	246	245 [243]	122	122
	247			
tā [302 / pā 122]	248	247 [245]	123	123
	249			
tī [303 / pī 123]	250	249 [247]	124	124
	251			
tī [304 / pī 124]	252	251 [249]	125	125
	253			
tē [305 / pē 125]	254	253 [251]	126	126
	255			
tš [306 / pš 126]	256	255 [253]	127	127
	257			
tž [307 / pž 127]	258	257 [255]	128	128
	256			
tñ [308 / pñ 128]	257	259 [257]	129	129
	258			
tō [309 / pō 129]	259	261 [259]	130	130
	260			
ȳ [400 / pī 130]	261	263 [261]	131	131
	262			
yā [401 / pā 131]	263	265 [263]	132	132
	264			
yā [402 / pā 132]	265	267 [265]	133	133
	266			
yī [403 / pī 133]	267	269 [267]	134	134
	268			
yī [404 / pī 134]	269	271 [269]	135	135
	270			
yē [405 / pē 135]	271	–	136	136
	272			
yš [406 / pš 136]	273	273	137	137
	274			
yž [407 / pž 137]	275	275	138	138
	276			
yñ [408 / pñ 138]	277	277	139	139
	279			
yō [409 / pō 139]	280	279	140	140
	281			
ϕ [500 / p̄m 140]	282	281	141	141
	283			
ϕā [501 / pā 141]	284	283	142	142
	285			
ϕā [502 / pā 142]	286	285	143	143
	287			
ϕī [503 / pī 143]	288	287	144	144
	289			
ϕī [504 / pī 144]	290	289	145	145
	291			
ϕē [505 / pē 145]	292	291	146	146
	293			
ϕš [506 / pš 146]	294	301 [293]	147	147
	295			
ϕž [507 / pž 147]	296	303 [295]	148	148
	297			
ϕñ [508 / pñ 148]	298	305 [297]	149	149
	299			
ϕō [509 / pō 149]	300	307 [299]	150	150
	301			

I	II	III	IV	V
ḡ [600 / pñ 150]	302	309 [301]	151	151
	303			
ḡā [601 / pñā 151]	304	311 [303]	152	152
	305			
ḡā [602 / pñā 152]	306	313 [305]	153	153
	307			
ḡī (?) [604 / pñī 154]	308	315 [307]	154	154
	309			
ḡē [605 / pñē 155]	310	317 [309]	155	155
	311			
ḡš [606 / pñš 156]	312	319 [311]	156	156
	313			
ḡž [607 / pñž 157]	314	321 [313]	157	157
	315			
ḡñ [608 / pññ 158]	316	323 [315]	158	158
	317			
ḡō [609 / pñō 159]	318	325 [317]	159	159
	319			
ḡ [900 / pž 160]	320	327 [319]	160	160
	321			
	322	329 [321]	161	161
	323			
	344	331 [323]	162	162
	385			
	346	333 [325]	163	163
	347			
	288	335 [327]	164	164
	389			
	390	337 [329]	165	165
	391			
	392	339 [331]	166	166
	393			
	394	341 [333]	167	167
	395			
	396	343 [335]	168	168
	397			
	398	345 [337]	169	169
	399			
	400	347 [339]	170	170
	401			
	402	349 [341]	171	171
	403			
	404	351 [343]	172	172
	405			
	406	353 [345]	173	173
	407			
	408	355 [347]	174	174
	409			
	410	357 [349]	175	175
	411			
	412	359 [351]	176	176
	413			
	414	361 [353]	177	177
	415			
	416	363 [355]	178	178
	417			
	418	365 [357]	179	179
	419			
	420	367 [359]	180	180
	421			
	422	369 [361]	181	181
	423			
	424	371 [363]	182	182
	425			
	426	373 [365]	183	183
	427	fin [366]		

Віктор Моїсієнко. Додаток 2

Текстові збіжності/різночитання Лавришівського з Мстиславовим, Оршанським, Холмським, Добролювим, Бучацьким, Євсевієвим, Луцьким та Друцьким євангеліями

Лвр.Є.	М.Є.	Ор.Є.	Х.Є.	Д.Є.
І писар /до 61зв./ Арк. 2зв., арк. 52; порівнювані тексти 1) Ів. I/18-22 у пнд. світлої неділі; 2) Мт. VIII/1-4 у сб. Ґ нед. від Мт.				
(2зв.) 18. Бѣ никто же не видѣ никде же. единогоудын сѣнь сын в лонкѣ шѣи. тѣ исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство. иваново. игда посла июдѣи ѿ иерѣма. иерѣта и левгитѣы. да шпросѣтъ и тѣы кто иси 20. исповѣда и не ѿтверже са. и гѣла. како нѣсмь азъ хъ. 21. и въпросиша и что оубо тѣы иси. и гѣла нѣсмь. прѣкъ ли иси тѣы. ѿтвѣща ни. 22. рѣша же иемоу кто пославшиагъ нѣы. что глаголеши ш совѣк самоумъ	(с. 31–32) 18. Бѣ никто же никде же не видѣ. токлямо единогоудын сѣнь сын в лонкѣ отъчи. тѣ и исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи отъ иерѣсалима. иерѣта и левгитѣы да въпросѣтъ иго. тѣы кто иси. 20. и исповѣда. и не отъверже са. и гѣла. како нѣсмь азъ хъ. 21. и въпросиша же и. кто оубо тѣы иси. иапа ли иси тѣы. и гѣла нѣсмь. прѣкъ ли иси тѣы. и отъвѣща ни. 22. рѣша же иемоу кто иси. да ѿтвѣтъь дамы. пославшиагъ нѣы. что глаголеши ш тевѣк самоумъ	Текст відсутній	(4зв.) 18. Бѣ никто же не видѣ никде же. единогоудын сѣнь сын в лонкѣ шѣи. то исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи ѿ иерѣма. иерѣта и левгитѣы. да въпросѣтъ и тѣы кто иси 20. исповѣда и не ѿтверже са. и гѣла. како нѣсмь азъ хъ. 21. и въпросиша и кто оубо тѣы иси. иапа ли иси. и гѣла нѣсмь прѣкъ ли иси тѣы. и ѿвѣща ни. 22. рѣша же иемоу кто иси. да ѿвѣтъь дамы пославшиагъ нѣы. что гѣши ш тевѣ самоумъ	(с. 39) 18. Бѣ никто же не видѣ никде же. иноудын сѣнь. сын въ лонкѣ шѣи тѣ исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи ѿ иерѣма. иерѣта и левгитѣы да въпросѣти и тѣы кто иси. 20. и ѿтвѣща и не ѿтверже са исповѣда. како нѣсмь азъ хъ. 21. и вопрошиша и что оубо иси. иапа ли иси. и гѣла нѣсмь. прѣкъ ли иси тѣы. и ѿвѣща ни 22. рѣша же иемоу то кто иси тѣы. да ѿвѣтъь дамы. пославшиагъ нѣы. что глаголеши ш тевѣ самоумъ
(52) 1. сѣшѣдъши иемоу с горы. оу слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са емоу и гѣла. гѣи аще хоцѣши. можѣши ма оуистити. 3. и простеръ рѹкѹ. коснѹ иѣ гѣла. хоцою оуистити са ѿ проказѣныа. 4. и рѣ иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. но шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. оу свѣдѣныи иагъ	(с. 67-68) 1. сѣшѣдъши же иемоу сѣ горы въ слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла гѣи. аще хоцѣши можѣши ма оуистити. 3. и простеръ рѹкѹкѹ косноу и нисоуѣтѣ гѣла. хоцою оуистити са. и авие оуистити са отъ проказѣниа. 4. и рече иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принесе даръ иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ.	(7 зв.) 1. сѣшѣдъши иемоу сѣ горы. въ слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще хоцѣши можѣши ма оуистити. 3. и простеръ рѹкѹкѹ иѣъ косноу и гѣла хоцою оуистити са. и авие ицистѣ са ѿ проказѣныа. 4. и рѣ иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ	(34зв.–35) 1. сѣшѣдъши иемоу сѣ горы. въ слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще можѣши ма оуистити. 3. и простеръ рѹкѹкѹ косноу и иѣъ гѣла хоцою оуистити са. и авие оуистити са ѿ проказѣниа. 4. и рече иемоу иѣъ. вижъ николю (!) же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ	(с. 135-136) 1. сѣшѣдъши же иемоу сѣ горы въ слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще хоцѣши оуистити ма. 3. и простеръ рѹкѹкѹ косноу гѣла. хоцою оуистити са. и авие оуистити са ѿ проказа. 4. рѣ иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ.
І писар /після 64зв./ Арк. 91, порівнюваний текст Л VII/31-35 птн. Ґ нед. від Л.				
(91) Рече ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкы рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюциагъ дроугъ свирахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни. ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде сѣнь ѹлѣкыи. тадъни и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(с. 115–116) Рече ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ отровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дрѹгъ дроуга и гѣютъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде сѣнь ѹлѣкыи тадъни и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(49) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга и гѣте. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни вина пыа ни хѣкѣа тадъни. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде же сѣнь ѹлѣкыи тадъни и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(74зв.–75) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга и гѣтъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде сѣнь ѹлѣкыи тадъни и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(с. 266) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга. и гѣтъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. и приде сѣнь ѹлѣкыи тадъни и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ

Б.Є.	Є.Є.	Л.Є.	Др.Є.	різночитання
І писар /до 61зв./ Арк. 2зв., арк. 52; порівнювані тексти 1) Ів. I/18-22 у пнд. світлої неділі; 2) Мт. VIII/1-4 у сб. Ґ нед. від Мт.				
Текст відсутній	(с. 42) 18. Бѣ никто же не видѣ никде же. токлямо иноудын. сѣнь сын въ лонкѣ шѣи то исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи ѿ иерѣма. иерѣта и левгитѣы да въпросѣти и тѣы кто иси 20. исповѣда. како нѣсмь азъ хъ. 21. и оупросиша и что оубо иси иапа ли иси. и гѣла нѣсмь. прѣкъ ли иси тѣы. да ѿвѣтъь дамы пославшиагъ нѣы. что гѣши ш тевѣ самоумъ	(1зв.–2) 18. Бѣ никто же не видѣ никде же. но единогоудын сѣнь сын въ лонкѣ шѣи. и то исповѣда. 19. се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи ѿ иерѣма иерѣта и левгитѣы. да оупросѣтъ и тѣы кто иси. 20. и исповѣда. и не отъверже са иго. и гѣла. како нѣсмь азъ хъ. 21. и оупросиша кто оубо тѣы иси. иапа ли иси. и гѣла нѣсмь. да прѣкъ ли иси тѣы. и ѿвѣща ни. 22. рѣкоша же иемоу кто иси тѣы. да ѿвѣтъь дамы пославшиагъ нѣы. что гѣши о тевѣ самоумъ	(2) 18. Бѣ никто же никде же не видѣ. токлямо единогоудын сѣнь сын в лонкѣ оѣи тѣ исповѣда. 19. и се иеть свѣдѣтельство иваново. игда послаша июдѣи ѿ иерѣма. иерѣта и левгитѣы. да въпросѣтъ иго тѣы кто иси. 20. и не ѿтверже са исповѣдапа и. и не ѿтверже са. како нѣсмь азъ хъ. 21. и въпросиша и кто оубо тѣы иси. иапа ли и гѣла нѣсмь. нан прѣкъ ли и гѣла нѣсмь. нан прѣкъ ли и гѣла нѣсмь. да прѣкъ ли иси тѣы и ѿвѣща ни. 22. рѣкоша же иемоу кто иси. да ѿвѣтъь дамы пославшиагъ нѣы. что гѣши о совѣк самоумъ	единогоудын Лвр, М.Є., Х.Є., Л.Є., Др. + /Вп, Gf, Gl, Kt, OE, Tr/, иноудын Д.Є., Є.Є. + /давн. текст/; тьклямо М.Є., Є.Є., Др.Є. + /Gf, Kt, Mг, OE /; исповѣда и не ѿтверже са. и гѣла. Лвр.Є., Х.Є., Л.Є. + /гѣла Tr/, что оубо тѣы иси Лвр.Є. + /As, Gl, Kt, Vk, Zg/, что оубо иси Д.Є., что оубо иси иапа ли иси Є.Є. + /давн. текст/, кто оубо тѣы иси М.Є., Х.Є., Л.Є., Др. /Db, Gf, Ju, Mг, OE, Tr /; ш совѣк самоумъ Лвр.Є., Др.Є. /о совѣк Ju, Kt/ ш тевѣк самоумъ М.Є., Д.Є., тевѣ Х.Є., Л.Є. + / давн. текст /Иоан., с. 4/
Текст відсутній	(с. 104) 1. сѣшѣдоши иемоу с горы въ слѣдѣ иго идъша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще хоцѣши. можѣши ма оуистити. 3. простеръ рѹкѹкѹ косноу гѣла. хоцою оуистити са. и авие оуистити са ѿ проказа. 4. рѣ иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ.	(52зв.) 1. сѣшѣдъши же сѣ горы. оу слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще хоцѣши можѣши ма оуистити. 3. простеръ рѹкѹкѹ косноу иѣъ гѣла. хоцою оуистити са. и авие оуистити са отъ проказѣниа. 4. и рече иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ	(31 зв.) 1. сѣшѣдъши же иемоу с горы въ слѣдѣ иго идоша народи инози. 2. и се проказенъ пристѹпль. кланаше са иемоу гѣла. гѣи аще хоцѣши можѣши ма оуистити. 3. и простеръ рѹкѹ. коснѹ сѣ иѣъ гѣла хоцою оуити са. и авие оуити са ѿ проказѣниа. 4. и рѣ иемоу иѣъ. вижъ николю же не повѣжъ. нъ шѣдѣ покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ. и принеси даръ. иже повелѣ монси. въ свѣдѣныи иагъ	кланаша са Лвр.Є. + /Tr/, кланаше са М.Є., Д.Є., Є.Є., Ор.Є., Др.Є., Х.Є., Л.Є. + /давн. текст/; ѿ проказѣныа Лвр.Є., М.Є., Д.Є., Др.Є., Х.Є., Л.Є. + /Ju, Tr/, ѿ проказѣ Є.Є., Ор.Є., + / давн. текст/; покажи са старѣшиниагъ жрѣвьскыагъ Лвр.Є., Д.Є., Х.Є., Л.Є., жрѣвьскыагъ М.Є., жрѣвьскыагъ Др.Є. + / Ju, Tr/, п. са иерневи Є.Є., иерѣкови Ор.Є. + /давн. текст/; /Иоан., с. 46/.
І писар /після 64зв./ Арк. 91, порівнюваний текст Л VII/31-35 птн. Ґ нед. від Л.				
(29) Рече ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюциагъ дроугъ свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни. ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. и приде сѣнь ѹлѣкыи тада и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(с. 115–116) Рече ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ отровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дрѹгъ дроуга и гѣютъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде сѣнь ѹлѣкыи тада и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(49) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга и гѣте. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни вина пыа ни хѣкѣа тадъни. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. приде же сѣнь ѹлѣкыи тада и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(74зв.–75) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга. и гѣтъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. и приде сѣнь ѹлѣкыи тада и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ	(с. 266) Рѣ ҃ъ 31. комоу оуподоблю ѹлѣкыи рода сего. и комоу соутъ подовни 32. подовни соутъ. ѡтровоицѣагъ сѣдѣшиагъ на торжѣицѣхъ. и призываюцѣ дроугъ дроуга. и гѣтъ. свирахоумъ ваигъ и не плакасте. плакахоумъ ваигъ и не плакасте са. 33. приде во иванъ крѣтъ. ни хѣкѣа тадъни ни вина пыа. и гѣте вѣсѣ иаать. 34. и приде сѣнь ѹлѣкыи тада и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и пыа. и гѣте се ѹлѣкѣ тадъца и винопица. дроугъ агытарелъ и грѣшникѣагъ. 35. и шправди са прѣмѹдрѣсть ѿ вѣсѣхъ ѹадъ своихъ

Лвр.Є.	М.Є.	Ор.Є.	Х.Є.	Д.Є.
II писар. Арк. 85зв., порівнюваний текст Л IV/16-22 чтв. ā нед. від Л.				
(85зв.) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы. ѡврѣте лѣкто идеже написано. 18. и дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнтъ скроушеныхъ срѣцямъ. и проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушение. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа ѡрадоу. 19. и проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы и вѣдасть слоузѣк и сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача же глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ писание се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваша јемоу. и дивлаху са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего	(с. 109–110) Вѣ оно врѣма. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы ѡврѣте лѣкто идеже написано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнтъ скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушение. и слѣпымъ проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушение. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа въ ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣдавъ слоузѣк сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ писание се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваху јемоу и дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего.	(44) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде въ нь по ѡбъучаю својемоу въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы ѡврѣте лѣкто идеже вѣ на писано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнтъ скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушение. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа въ ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣдавъ слоузѣк сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ писание се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваху јемоу и дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего	(69зв.) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи. въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы. ѡврѣте лѣкто идеже вѣ написано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. и благовѣстити ницианъ посла ма. и ицѣлнтъ скроушеныхъ срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушѣније. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа въ ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣда сълоузѣк сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача же глати к ниягъ. тако сѣвѣи сѣ днѣ. писаные се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваша јемоу. и дивлаху са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего	(с. 249) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы ѡврѣте лѣкто иде же вѣ на писано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнтъ скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушѣније. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа въ ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣдавъ слоузѣк и сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача же глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ писаные се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваша јемоу. и дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего

III писар. Арк. 63, порівнюваний текст Мт XVII/14, 15, 17, 20-23 нед. від Мт.				
(63) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са. и злѣ стражетъ 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ниягъ. ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ с ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. тако зерно рѣте горѣ сѣи. прѣиди ѡсоуду тѣаю. и прѣидитъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. но токло мѣтѡво и [по] столгъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи рѣ ниягъ іѣъ прѣданъ имать вѣти. снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и и третини днѣ вѣстанѣтъ	(с. 87–88) Вѣ оно врѣма. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу. и глагола 15. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са и злѣ стражетъ 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ниягъ. ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ сѣ ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зѣрно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡтѣсоуду тѣаю и прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. но тѣкѣаю мѣтѡво и алканиемъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи рѣ ниягъ іѣъ. прѣданъ имать вѣти. снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и и третини днѣ вѣстанѣтъ	(24–24зв.) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са и злѣ стражетъ 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ сѣ ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зѣрно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡсоуду тѣаю и прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. нѣ токло мѣтѡво и алканиемъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи рѣ ниягъ іѣъ. прѣданъ имать вѣти снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и и третини днѣ вѣстанѣтъ	(51–51зв.) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са и злѣ стражетъ. 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ сѣ ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зерно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡсоуду тѣаю и прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. нѣ токло мѣтѡво и алканиемъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи рѣ ниягъ іѣъ. прѣданъ имать вѣти снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и. и третини днѣ вѣстанѣтъ	(с. 188) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са и злѣ стражетъ 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ сѣ ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зерно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡсоуду тѣаю и прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. но токло мѣтѡво и алканиемъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи рѣ ниягъ іѣъ. прѣданъ имать вѣти снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и. третини днѣ вѣскрѣсѣтъ.

Б.Є.	Є.Є.	Л.Є.	Др.Є.	різночитання
II писар. Арк. 85зв., порівнюваний текст Л IV/16-22 чтв. ā нед. від Л.				
(20зв.) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы. ѡврѣте лѣкто идеже вѣ написано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнтъ скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушѣније. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа въ ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣдавъ слоузѣк і сѣде. и всѣагъ въ сворици. ѡчи вѣста зраци на нь. 21. нача же глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ писаные се въ оушыю вашю. 22. и вси послѡушествоваша јемоу. и дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃годати исходацихъ изъ ѡстѣ јего		(109зв.) Вѣ ѿнѣ. 16. приде іѣъ въ назарѣфъ. въ нѣмъ же вѣ въспитанъ. и вѣниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи. во ісворище. і оуставъ уиетъ. 17. і вѣдаша јемоу книги ісана прѣрка. і разгнѡувѣ книгы. ѡврѣте лѣкто ідеже вѣ написано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. и іцѣлнти скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡтѣпоушѣније. і слѣпымъ прозрѣније. ѡтѣпоустити скроушеныа ѡу ѡтѣрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ кѣнигы і вѣда слоузѣк і сѣде. и всѣагъ во сворици ѡчи вѣста зраци на нь. 21. і нача же глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ. писаные се во оушыю нашю. 22. и вси послѡушѣствоваша јемоу. і дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃гѣти исходацихъ изъ ѡстѣ јего	(70) Во ѿнѣ. 16. приде іѣъ в назарѣфъ. в немъ же вѣ въспитанъ. и вниде по ѡбъучаю въ днѣ соуботнѣи въ сворище. и вѣста уиетъ. 17. и вѣдаша јемоу книгы исана прѣрка. и разгнѡувѣ книгы и ѡврѣте лѣкто. идеже вѣ написано. 18. дхъ гнѣ на лигѣ јего же ради помаза ма. благовѣстити ницианъ посла ма. ицѣлнти скроушеныа срѣцямъ. проповѣдати пѣкньникоа ѡпоушѣније. и слѣпымъ прозрѣније. и поустити скроушеныа во ѡрадоу. 19. проповѣдати лѣкто гнѣ приатно. 20. и сѣгноувѣ книгы вѣда слоузѣк сѣде. и всѣагъ въ сворици и ѡчи вѣ зраци на нь. 21. нача же глати к ниягъ. тако днѣ сѣвѣи сѣ. писаные се во оушыю вашю. 22. и вси послѡушѣствоваша јемоу. и дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃гѣти исходацихъ изъ ѡстѣ јего	ицѣлнтъ скроушеныхъ Лвр., Х.Є., и. съкроушеныа М.Є., Д.Є., Л.Є., Ор., Др.; вѣдасть слоузѣк ... ѡчи вѣста Лвр., Д.Є., вѣдавъ с. ... ѡ. вѣста М.Є., вѣдавъ с. ... ѡ. вѣста Б.Є., Ор., вѣда с. ... ѡ. вѣста Х.Є., Л.Є.; дивлахоу са ѡ словесехъ бл҃годати Лвр., М.Є., Х.Є., Л.Є., Др., д. ѡ с. бл҃гѣтихъ Ор., д. ѡ с. бл҃годати Б.Є., д. бл҃годати Д.Є.;

III писар. Арк. 63, порівнюваний текст Мт XVII/14, 15, 17, 20-23 нед. від Мт.				
	(с. 116) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкѣи приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи ма. снѣ мон. тако на новѣ лиць висит са и злѣ стражетъ. 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ с ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зерно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡсоуду тѣаю. и прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же снѣ ниягъ нѣ исходитъ токло постолгъ и мѣтѡво. 22. живѡуцианъ же ниягъ въ галилѣи. реве іанъ іѣъ. прѣданъ воудѣтъ снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и. третини днѣ вѣскрѣсѣтъ	(78–78зв.) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкѣи приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са і злѣ стражетъ. 17. ѡтвѣцавъ же іѣъ и реве. ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ с ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зерно горѡушно. і ревете горѣ сѣи прѣиди ѡтѣсоуду і тѣаю прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же снѣ не исходитъ токло мѣтѡво і постолгъ. 22. и живѡуцианъ же ниягъ ѡу галилѣи. реве іанъ іѣъ. прѣданъ вѣти іанъ снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и. і третини днѣ вѣскрѣсѣтъ	(49) Вѣ ѿнѣ. 14. ѡлѣкъ нѣкто приде къ іѣоу. кланала са јемоу 15. и глѣа. гнѣ полилоуи сѣна много. тако на новѣ лиць висит са. и злѣ стражетъ. 17. и ѡтвѣцавъ же іѣъ рѣ ѡ роде невѣрнѣи и развращенъ. доколѣ с ваии воудѡу. доколѣ терпѣло ваигъ. приведеѣте ми и сѣаю. 20. іѣъ же рѣ ниягъ. за невѣрование ваше. право глѣо ваигъ. аще имате вѣроу. акты зерно горѡушно. ревете горѣ сѣи прѣиди ѡсоуду тѣаю прѣидетъ. и ничто же не моцно воудѣтъ ваигъ. 21. родъ же сѣ не исходитъ. и нѣагъ. токло мѣтѡво і постолгъ. 22. живѡуцианъ же ниягъ в галилѣи. рѣ ниягъ іѣъ. прѣданъ имать вѣти. снѣ ѡлѣвъ. в роуцѣ ѡлѣкоагъ. 23. и ѡубыѡтъ и и вѣ третини днѣ вѣстанѣтъ	Ѣкъ етеръ, ч. нѣкѣи +/ дѡн. текст/, ч. нѣкѣто всюди + /Gf, Ju, Tg, Vk/; приде къ іѣоу кланала са всюди, крѣм п. къ г. мола Ор.; доколѣ с ваии воудѡу всюди с в. немъ Л.Є. + / давн. текст/, д. вѣ ваеъ в. Д.Є. + /As, Mг, Kг/; доколѣ терпѣло ваигъ Лвр., М.Є., Д.Є., Х.Є., Др., + /Ju, Tg/, д. т. вѣ Ор.Є., ваеъ Є.Є., Л.Є. + / давн. текст/; мѣтѡво и постолгъ Лвр.Є., Є.Є., Др.Є., Л.Є. + / давн. текст/, м. и алканиемъ /М.Є., Д.Є., Х.Є., Ор.Є., + /Gf, Ju, Tg/; третини днѣ вѣстанѣтъ Лвр., М.Є., Є.Є., Х.Є., Др.Є. + / давн. текст/, т. д. вѣскрѣсѣтъ Д.Є., Ор.Є., Л.Є. + /As, Bп, Gf, Ju, Vk/ Matф., с. 93-94.

Лвр.Є.	М.Є.	Ор.Є.	Х.Є.	Д.Є.
III писар. Арк. 80зв., порівнюваний текст Мт XXII/35-39 нед. єт нед. від Мт.				
(80зв.) Вѣ ѿнѣ. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана и гла. 36. каа заповѣдь велика въ законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу, да любиши га ба своего. всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа велика заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. и оузлиовиши ближняго своего тако самъ са.	(с. 103) Вѣ оно врѣмѣ. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана и и гла. 36. оучителю каа заповѣдь велика въ законѣ. 37. ісѣ же рече іемоу. да любиши га ба своего всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. възлюбивши ближняго своего акы самъ са.	(37–37зв.) Вѣ ѿнѣ. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана и гла. 36. оучителю каа заповѣдь велика въ законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу възлюбивши га ба своего всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. и всею крѣпостью своею. 38. си іестъ първаа великаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. възлюбивши ближняго своего акы и самъ са.	(64зв.) Вѣ ѿнѣ. 35. законооучитель нѣкѣи приде къ ісѣу. искоушана и и гла. 36. оучителю. каа заповѣдь волиши іестъ въ законѣ. 37. ісѣ же рече іемоу. възлюбивши га ба своего. всѣмъ срѣцѣмъ твоимъ. и всею дшею твоєю. и всею лгисью твоєю. 38. си іестъ първаа и великаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. възлюбивши ближняго своего тако самъ са.	(с. 231–232) Вѣ оно. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу искоушана и гла. 36. оучителю каа заповѣдь въ законѣ велика. 37. ісѣ же рече іемоу. да любиши га ба своего. всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа и великаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. възлюбивши ближняго своего акы самъ са.
III писар. Арк. 94зв., порівнюваний текст Л X/1-7 птн. є нед. від Л.				
(94зв.) Вѣ ѿнѣ. 1. яви гѣ инѣхъ оуѣннико. ѿ. и посла та по двѣма. прѣдъ лицемъ своимъ. въ всѣмъ градѣ и лѣсто. иде же хотѣше самъ ити. 2. и глаше же к нимъ. жатва оубо многа. а дѣлатель мало. молите сѣ гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя. на жатвоу свою. 3. идѣте се азъ посылаю въ. акы агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца. ни сапога. никого же. на поути не цѣлоуйте. 5. въ ньже домъ вънидете коиждо. первѣе глѣте сѣ миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть тоу сѣмъ мира. поуиеть на ньмъ миръ вашъ. аще ли же ни. к вамъ оузвратитъ си. 7. оу томъ же домоу прѣкыванитъ. іадоуще и пьюще іаже соутъ в нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	(с. 120–121) Вѣ оно врѣмѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сель десѣтъ. и послѣ та по двѣма прѣдъ лицемъ своимъ въ всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. глаше же к нимъ жатва оубо многа а дѣлатель мало. молите сѣ оубо господинѣ жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу свою. 3. идѣте се азъ посылаю въ іако агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища ни лѣшца ни сапогъ. и никого же на поути не цѣлоуйте. 5. въ ньже домъ коиждо вънидете первѣе глаголѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще вѣдѣтъ сѣмѣ мира поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. въ томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	(52–52 зв.) Вѣ ѿнѣ. 1. яви гѣ инѣхъ ѿ. тѣ оуѣнникъ. и послѣ та по двѣма прѣдъ лицемъ своимъ въ всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. глаше же к нимъ жатва оубо многа а дѣлатель мало. молите сѣ оубо гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу свою. 3. идѣте се азъ посылаю въ іако агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же не цѣлоуйте на поути. 5. во нь же домъ вънидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть тоу сѣмъ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. в домоу въ томъ же прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	(79) Вѣ ѿнѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сѣдмьдесѣтъ. и посла та прѣдъ лицемъ своимъ. во всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. и глаше же к нимъ жатва оубо многа. а дѣлатель мало. молите сѣ гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу свою. 3. идѣте азъ посылаю въ. іако агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же не цѣлоуйте на поути. 5. во нь же домъ вънидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. аще боудеть сѣмѣ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. въ томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	(с. 279) Вѣ ѿнѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сѣдмьдесѣтъ. и посла та по двѣма прѣдъ лицемъ своимъ въ всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. и глаше же к нимъ жатва оубо многа а дѣлатель мало. молите сѣ оубо гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу сво. 3. идѣте се азъ посылаю въ іако овьца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же на поути не цѣлоуйте. 5. въ ньже домъ коиждо вънидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть сѣмѣ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. въ томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.

Б.Є.	Є.Є.	Л.Є.	Др.Є.	різночитання
III писар. Арк. 80зв., порівнюваний текст Мт XXII/35-39 нед. єт нед. від Мт.				
(13зв.) Вѣ онѣ. 35. Законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана и гла. 36. оучителю каа заповѣдь велика въ законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу. да любиши га ба твоего. всѣмъ срѣцѣмъ твоимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа и великаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. оузлиовиши ближняго своего акы и самъ са.	(с. 126) Вѣ ѿнѣ. 35. законооучитель нѣкѣи приде къ ісѣу. искоушана и и гла. 36. оучителю каа заповѣдь іестъ волише въ законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу. да любиши га ба твоего. всѣмъ срѣцѣмъ твоимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа и великаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. оузлиовиши ближняго своего акы самъ са.	(98зв.–99) Вѣ онѣ. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана гла. и 36. вѣчителю каа заповѣдь велика оу законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу. да любиши га ба своего. всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею. и оуцѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа заповѣдь. 39. втораа же подобна їи. оузлиовиши ближняго своего акы и самъ са.	(62зв.–63) Вѣ ѿнѣ. 35. законникъ нѣкѣи пристоупи къ ісѣу. искоушана и гла. 36. оучителю каа заповѣдь велика въ законѣ. 37. ісѣ же рѣ іемоу. да любиши га ба своего всѣмъ срѣцѣмъ своимъ. и всею дшею своею. и всѣмъ оумомъ своимъ. 38. си іестъ първаа и великаа заповѣдь. 39. вѣ та же подобнаа їи. възлюбивши ближняго своего акы самъ са.	законникъ нѣкѣи пристоупи всюди + /Gf, Tg/, законооучитель и. приде /Є.Є., Х.Є. + /давн. текст/ з. етер п./; каа заповѣдь велика всюди + /Cd, Fl, Ju, Pg, Tg/, к. з. волиши Є.Є., Х.Є. + /давн. текст/; всѣмъ оумомъ всюди + /Ju, Tg/; всею лгисью Є.Є., Х.Є. + /давн. текст/ Матф, с. 120-121.
III писар. Арк. 94зв., порівнюваний текст Л X/1-7 птн. є нед. від Л.				
(36) Вѣ онѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сѣмъ десѣтъ. и посла та по двѣма прѣдъ лицемъ своимъ. во всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. и глаше же к нимъ жатва оубо многа а дѣлатель мало. молите сѣ оубо гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу сво. 3. идѣте се азъ посылаю въ іако овьца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же на поути не цѣлоуйте. 5. во нь же домъ коиждо вънидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть тоу сѣмъ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. въ томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.		(122 – 122зв.) Вѣ онѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сѣдмьдесѣтъ. и посла та по двѣма прѣдъ лицемъ своимъ. во всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. глаше же к нимъ жатва оубо многа а дѣлатель мало. молите сѣ оубо гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу сво. 3. идѣте се азъ посылаю въ. іако агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же на поути не цѣлоуйте. 5. во нь же домъ коиждо вънидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть тоу сѣмъ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. въ томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	(79-79 зв.) Вѣ онѣ. 1. яви гѣ инѣхъ сѣдмьдесѣтъ. и послѣ та по два прѣдъ лицемъ своимъ. во всѣмъ градѣ и лѣсто. іако же хотѣше самъ ити. 2. глаше же оубо к нимъ жатва оубо многа. а дѣлатель мало. молите сѣ оубо гноу жатвѣ да изведеть дѣлателя на жатвоу свою. 3. идѣте се азъ посылаю въ іако агныца посрѣдѣ волкъ. 4. не носите влагалища. ни лѣшца ни сапогъ. и никого же на поути не цѣлоуйте. 5. в он же домъ внидете коиждо. первѣе глѣте миръ домоу сѣму. 6. и аще боудеть тоу сѣмъ мира. поуиеть на нихъ миръ вашъ. аще ли же ни къ вамъ възвратитъ сѣ. 7. в томъ же домоу прѣкыванитѣ іадоуще и пьюще іаже соутъ оу нихъ. достоинъ во іестъ дѣлатель мьзды своєю.	и посла та по двѣма. прѣдъ лицемъ своимъ Лвр., по двѣма Д.Є., Б.Є., Ор., Л.Є. по два Др. и п. та послѣома п. л. с. М.Є., посла та прѣдъ лицемъ своимъ Х.Є.; въ градѣ и лѣсто. иде же хотѣше самъ ити Лвр., въ г. и м. іако же х. с. и. М.Є., Д.Є., Л.Є., въ г. и м. іако же х. с. и. Х.Є., Ор., Др., Б.Є. іако; послѣома въ. акы агныца Лвр., М.Є., Х.Є., Ор., Др., п. в. та. овьца Д.Є., Б.Є., Л.Є.; аще боудеть тоу сѣмъ мира Лвр., а. вѣдѣтъ сѣмѣ м. М.Є., Д.Є., Б.Є., Х.Є., Л.Є., Ор., Др.; к вамъ оузвратитъ си Лвр., к в. възвратитъ сѣ М.Є., Др., възвратитъ сѣ Д.Є., Б.Є., Х.Є., оузвратитъ сѣ Л.Є., възвратитъ Ор.;

Лвр.С.	М.С.	Ор.С.	Х.С.	Д.С.
III писар. Арк. 165, астрономічний рік /за листопад ̄ Мт X/1-8				
(165) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡба на десѡтъ оуѣнка своѡ. и дасть илѣъ власть на дѣх̄ы неустѣы. да изгонити іа и цѣлѡити іа. весь недоуѣтъ и всѡкъ волѣзнь. 5. сѡна ѡба на і̄. посла іѣъ. заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ странѣ идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ. нѣ видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще. іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ. мертевыѡ оускрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ ѡуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ. тоуѣне и дадите	(с. 233) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡба на десѡтъ оуѣника своѡ дасть илѣъ власть на доухѣх̄ъ неустѣынх̄ъ и да изгонѡтъ іа. и исцѣлѡтъ всѡкъ недоуѣтъ и всѡкоу іазю. 5. сѡна ѡба на десѡтъ посла іѣъ заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ іазыкъ не въходѡнтѣ. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣсѣноѡ. 8. волѡцапа цѣлѡитѣ мертевыѡ вѣскрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ ѡуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ тоуѣне же и дадите	(127–127зв.) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡба на десѡтъ оуѣника своѡ. и дасть илѣъ власть на дѣх̄ы неустѣы. да изгонити іа и цѣлѡити іа. весь недоуѣтъ и всѡкоу іазю. 5. сѡна посла іѣъ. заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ іазыкъ не идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ. мертевыѡ вѣскрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ ѡуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ. тоуѣне же и дадите	(157зв.–158) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡбанадесѡтъ оуѣника своѡ. дасть илѣъ власть на дѣх̄ы неустѣы. да изгонити іа и цѣлѡити іа. весь недоуѣтъ и всѡкоу волѣзнь. 5. вѣѡна же на десѡтъ ап̄ла инаѡ соутѣ ... заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ странѣ не идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще. іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣноѡ. 8. волѡцапа цѣлѡитѣ. мертевыѡ вѣскрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ ѡуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ. тоуѣне же и дадите	(с. 533) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡбанадесѡтъ оуѣника своѡ дасть илѣъ власть на дѣх̄ы неустѣы. да изгонѡтъ іа. и цѣлѡити іа. весь недоуѣтъ и всѡкоу волѣзнь. 5. сѡна ѡбанадесѡтъ посла іѣъ. заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ странѣ не идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ. мертевыѡ вѣскрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ ѡуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ тоуѣне же и дадите

Б.С.	С.С.	Л.С.	Др.С.	різночитання
III писар. Арк. 165, астрономічний рік /за листопад ̄ Мт X/1-8				
	(с. 273) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡба на десѡтъ оуѣника своѡ. дасть илѣъ власть на дѣх̄о неустѣых̄ъ. да изгонѡтъ іа. и цѣлѡити іа. весь недоуѣтъ и всѡкоу волѣзнь. 5. сѡна посла іѣъ. заповѣдавъ илѣъ г̄ла. на поутѣ іазыкъ не идѣте. въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще. іако приблизѡ сѡ црѣтво нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ. мертевыѡ оуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ. тоуѣне же и дадите	(234зв.–235) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡбанадесѡтъ оуѣника своѡ. и дасть илѣъ власть на дѣх̄ы неустѣы. да изгонѡтъ іа. і исцѣлѡити іа. весь недоуѣтъ. и всю волезнь. 5. сѡна ѡбанадесѡтъ посла іѣъ. заповѣдавъ илѣъ г̄ла. въ поутѣ странѣ не идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣвоу. 7. ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще. іако приблизѡ сѡ црѣтвѡ нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ. мертевыѡ оуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ. тоуѣне же и дадите	(163зв.–164) В̄ъ ѡнѡ. 1. призва іѣъ ѡба на і̄. оуѣнка своѡ дасть на дѣх̄ъ неустѣых̄ъ изгонѡтъ и исцѣлѡтъ всѡкъ недоуѣтъ и всѡкоу іазю в лѡдѣх̄ъ. 5. сѡна оубѡ ѡба на і̄. посла іѣъ. заповѣда илѣъ г̄ла. въ поутѣ іазыкъ не идѣте. и въ градѣ самарѡнскѣ не видѣте. 6. идѣте же пауѣ к овцѡмъ погывшѡмъ домоу излѣва. 7. и ходѡщи же проповѣдайте г̄лѡще. іако приблизѡ сѡ црѣтвѡ нѣноѡ. 8. волѡцапа ицѣлѡитѣ мертевыѡ вѣскрѣшѡнтѣ. прокаженъѡ оуицѡнтѣ. вѣсѣы изгонитѣ. тѣне приѡстѣ тоуѣне же и дадите	на дѣх̄ы неустѣы Лвр.С., Л.С. + /Gl, Tr/ на д. неустѣы Д.С., Х.С., Ор.С., + /Вп, Ju/ на доухѣх̄ъ неустѣынх̄ъ М.С., С.С., Др.С. + /двн. текст/; весь недоуѣтъ и всѡкъ волѣзнь Лвр.С., весь + /Gf, Gl, Kt, Tr/ н. и всю в. Д.С., Л.С., всѡкъ н. и всѡкоу в. С.С., Х.С., всѡкъ недоуѣтъ и всѡкоу іазю М.С., Ор.С., Др.С. + /іазю As, Kt, Mtr/; въ поутѣ странѣ + /Gl/ не идѣте Д.С., Лвр.С., странѣ + /Gf/ Л.С., въ поутѣ іазыкъ + /двн. текст/ не въходѣте М.С. въ п. іа. не идѣте Ор.С., Др.С., на п. іа. не идѣте С.С. /Matф. с. 55/;